

Milánói Jakab Stimulus amoris A szeretet zsarátnoka

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Milánói Jakab
Stimulus amoris
A szeretet zsarátnoka

Fordította: P. Gál Gedeon, O.F.M.

Nihil obstat.
P. Lucas Máriaföldi O.F.M.
Cens. Prov.

Nr. 1231/1941. Imprimatur
Budapest, 30. Apr. 1941.
P. Paulus Schrotty. O.F.M.
Min. Prov.

Nihil obstat.
P. Raymundus Kováts OFM
Cens. Dioec.

Nr. 5201/1941. Imprimatur.
Vacii, 18 Sept. 1941.
Michael Kolosváry
Vic. G. Episcopalis

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1941-ben jelent meg a Kapisztrán Szent Jánosról Nevezett Ferences Tartományfőnökség kiadásában Budapesten.

A könyvet Péter Júlia OFS vitte számítógépbe.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
Bevezetés	5
Ima	6
I. Miként válhatunk mindig tökéletesebbé és Isten előtt kedvesebbé?	7
II. Milyen csodálatos, hogy még olyanok is óhajtoznak a földiek után, akik már élvezik az Istent.....	10
III. Hogyan kell elnyomnunk a kísértést, amelyet az isteni előrerendelés illetve előretudás támaszt a lélekben?.....	11
IV. Hogyan juthatunk a szemlélődés nyugalma?.....	13
V. A kevélység ellen.....	14
VI. A kísértések haszna.....	16
VII. Gondolataink helyes irányítása	17
VIII. Miként részegül meg a szemlélődő lélek a Teremtő szeretetétől?.....	19
IX. Hányféleképpen ittasul meg a lélek elragadtatás előtt?.....	20
X. Lángoljunk Isten ügyéért!	22
XI. A szemlélődő lélek nem ítél el másokat kiütöző gyöngeségeik miatt	23
XII. Mily kevés az igazán engedelmes ember!	26
XIII. A test panasza Krisztus ellen	28
XIV. Szívesen elmélkedjünk Krisztus kínszenvedéséről?.....	30
XV. Nagypénteki elmélkedés	33
XVI. A szemlélődő lélek senkit sem tart magánál tökéletesebbnek.....	35
XVII. Hogyan gyűjtsuk ki szívünkben az Isten iránt való szeretet tüzét.....	39
XVIII. Önmagunk gyűlöletéről és Isten szeretetéről	42
XIX. A dicsőséges Istenhez-hasonulás módja	45
XX. Készségesen adjuk át szívünket Istennek.....	46
XXI. Felebarátjainkhoz való viszonyunk	47
XXII. Mindig helyesen gondolkodjunk, beszéljünk és cselekedjünk.....	48
XXIII. Hogyan legyünk rövid idő alatt tökéletesek?.....	49

Előszó

A középkor áhítatos lelkének remeke ez a könyv. Sokáig Szent Bonaventúra művének tartották. A kéziratos hagyaték felkutatása nyomán kiderült, hogy Milánói Jakab testvér a szerzője.

Jakab testvér életéből csak egy adatot őrizett meg a kéziratok záró szövege: hittudományt tanított Milánóban, a ferencesek tanulmányi házában. Egyéniségére azonban annál gazdagabb fényt vett **Stimulus amoris**, A szeretet zsarátnoka című műve. Benne imádkozik ebben a műben az Isten közelségébe emelkedett lélek vágyódása a keresztény tökéletességre, alázatos önmegvetése, hiánytalan odaadása, elragadtatásos szemlélődése és ujjongó szeretete. Hangulata is rendkívül változatos. Az egyik oldalon oktat, rendszerez, a másikon imádkozik vagy az Isten iránt való szeretet bőségétől megittasodik, néha érzéseinek áramában csaknem elalél a lelki gyönyörűségtől. A nehéz kérdéseket szellemes párbeszédben oldja meg: a lélek beszél Istenhez, Szűz Máriához, önmagához, vagy épen a kísértőhöz, keserűen panaszkodik a testünk Krisztus ellen, a nagypénteki elmélkedés pedig a lelki élet irodalmának egyik legfőbb alkotása.

Jakab testvér Szent Bonaventúra tanítványa. Némely helyen szó szerint, másutt gondolatmenetében követi mesterét. Tanítása pedig mindenki számára a misztika fejedelmének halhatatlan hagyatéka. Ezért is sorolták könyvét Szent Bonaventúra művei közé. Csak módszeréről és nyelvéről gyanították egyesek, hogy nem Bonaventúra írásával van dolguk. A kiváló spanyol dominikánus, Granadai Lajos, Szent Ágoston elmélkedései, Szalézi Szent Ferenc pedig a misztika irodalom legnagyobb alkotásai mellé állította.

A Stimulus amoris, A szeretet zsarátnoka című mű több változatban, átírásban került forgalomba a kéziratos időkben. Az olaszországi Quaracchiban dolgozó s a középkori ferences írók műveinek felkutatásán és kiadásán fáradó tudományos intézet ferences atyái a hiteles kéziratok alapján állították össze Jakab testvér jeles munkáját (Bibliotheca Franciscana Ascetica Medii Aevi, tomus IV, Ad Claras Aquas 1905). Fordításunk ezt a szöveget ültette át szépséges nyelvünkre.

Bárcsak sokan olvasnák ezt az értékes könyvet, s megismernék, mekkora boldogságban úszik az Istenhez emelkedő lélek, s mily gazdag világot rejteget megszentelődésünk Jézus Krisztus kegyelmében.

Gyöngyös, 1941. Szent Ferenc Atyánk ünnepén, – a szerkesztőbizottság:

*P. Schrotty Pál,
P. Szedő Dénes,
P. Dám Ince,
O. F. M.*

Bevezetés

„Hozzád emelem lelkemet, Istenem”,¹ és bizalmam a Te kegyes jóságodba vetem. Csalogatsz csodálatos édességednek kellemes illatával és magadhoz vonzol lángoló szeretetednek törhetetlen bilincsel. Az igazság Napjának ragyogása és világosságának fénye ingerel, azért „hozzád emelem szememet, ki az égben lakozol”² és mohón keresem szerető tekintetednek csábító szépségét. Nyugtalan a lelkem, mert nem tudom, van-e valami bennem –, méltatlan szolgában –, ami neked tetszenék. Nem tudom, mit kell tennem, hogy neked jobban tetszem, és oly hatalmas Urat, mint Te, méltón szolgálhassak.

Azért, hogy a Te tiszteletedet emeljem és barátom kérésének is eleget tegyek, belső buzgóságtól kényszerítve e néhány elmélkedésben bátorkodom valamelyest kifejtetni, hogy az embereknek mily buzgósággal kell keresniük Téged, hogyan találhatnak meg, mi módon tudnak hozzád járulni és téged szorosán átölelni. -

Bár ezekben az elmélkedésekben különböző húrok szólalnak meg, a tiszta szívű olvasó lelkében mégis egy dallamba olvadnak. Ha sok és különféle tárgyról szólnak is az egyes fejezetek, mégis egyet céloznak: az Isten dicsőségét a lélek tökéletességében.

Ha egyebet is találnál benne, kedves olvasóm, ne akadj fenn rajta, hanem javítsd ki kegyesen, mert nem gonoszságból, hanem együgyűségből származott. Különféle szabályokat találsz itt az előhaladásra; s mindez azért van, hogy az anyag és módszer változatossága az olvasó unalmát enyhítse, és lelke a különféle sugarak világánál, a táplálék változatossága és a sokféle dolog tarkasága révén biztosabban emelkedjék az égiekhez.

Te pedig János testvérem, kit Euchrisznak (azaz szeretetre méltónak) hívnak, fogadd tőlem, Gáncsoskodónak (Jakabnak) nevezett méltatlan testvéredtől e művecskét, amelyet alázatos szeretettel és szerető alázattal már gyakran kértél tőlem. Ne gúnyold ki együgyűségemet, inkább fogadd s örvendj velem, mint az édesanya mulat botladozó, tipegő gyermekén. Tudom, ugyanis, hogy szereted a mesterkéletlenséget, természetességet és a paraszti étkeket is jóízűen és mohó étvágyal fogyasztod. – Kielégíthetetlen ugyanis a vágyad, és kapva-kapsz az ajándékok után. Nyisd ki, tehát szíved kapuját, és ha még oly nyerseks is, sajátítsd el az alább írottakat.

Frissen tartják és megőrzik majd benned az életerőt, mert az életfájáról vettem őket. Vigyázz, nehogy a tudomány fája elvonjon ettől az ételtől és szégyenszemre meztelenül jelenj meg Krisztus előtt, és az ízetlen dolgokat ízleteseknek, az ízleteseket ízetleneknek lássad.

Az ájtatos lélek megtalálja e könyvben az élet, az imádság és az elmélkedés módját. Aki már tökéletes, az a nehézségek vállalására, az ellenség megtámadására, és a magasságok megközelítésére buzdul. Az igaz kiemelkedik a földi dolgok alacsonyságából, összeszedetté válik és gyönyörűséggel szárnyal a magasságok felé.

Aki tehát tökéletes akar lenni, olvasva el és váltsa is életre, amiket alább a Megfeszített kegyelmének segítségével leírtam.

¹ Zsolt. 24, 2.

² Zsolt. 122, 1.

Ima

Legédesebb Uram Jézus Krisztusom, szögezd át lelkem legmélyét szeretetednek édes és üdvösséges sebével. Segítsd meg szívemet igazi, testvéri és apostoli szeretettel, hogy egyedül Irántad való szeretettől és vágyódástól égjen, epedjen és olvadozzék a lelkem. Sóvárogva vágyakozzék szentélyedbe, kívánjon feloszlani és Veled lenni³.

Add, hogy lelkem csak téged, az örökélet égből szállott kenyerét, éhezzen, hisz Te az angyalok étke, az igaz lelkek enyhülése és a mi mindennapi életünkhöz szükséges kenyerünk vagy; Benned minden kellem, minden íz és az édességnek minden gyönyörűsége megvan⁴. Téged, az angyalok tekintete óhajtván keres, lelkem is mindig csak Téged éhezzen és csak Belőled táplálkozzék a szívem és illatodnak kelleme töltse be teljesen a lelkem.

Folyton csak Téged szomjazzon, az élet és bölcsesség kútfejét, a tudomány és örök fény forrását, az Isten háza gazdag gyönyörűségének patakzó kútfejét: Mindig csak Hozzád törtessen, Téged keressen és Reád találjon,⁵ Feléd tartson és Hozzád eljusson, Rólad elmélkedjék, Rólad beszéljen és mindent a Te drága neved dicséretére és dicsőségére cselekedjék. Mindezt pedig végezze alázatos figyelemmel, szeretettől áthatott örömmel, könnyedséggel, jó eredménnyel, türelemmel, békével, egyre fokozódó sikerrel és mindhalálig tartó állhatatossággal.

Mindenkor csak Te légy mindenben mindenem, reményem, bizodalمام és gazdagságom. Add, Uram, hogy lelkem élvezetes gyönyörűséget, örvendetes vidámságot, pihenést és békés nyugalmat találjon Benned. Te légy szívem édessége, túláradó gyönyörűsége, élete, üdülése és szerelme. Te légy gondolataim tárgya, életem fenntartója és várakozásom betöltője. Adj menedéket, segítséget, kitartást és bölcsességet, Te légy birtokom és kincsem, elmém és szívem megingathatatlan szilárdsággal csak Benned verjen gyökeret. Ámen.

³ V. ö.: Zsolt. 83, 3; Fil. 1, 23.

⁴ V. ö.: Bölcs. 16, 20, és 21.

⁵ Ez a könyörgés lényegében megtalálható Szent Bonaventúra Soliloquium c. műve 1. fejezetének 18. pontjában is.

I. Miként válhatunk mindig tökéletesebbé és Isten előtt kedvesebbé?

1. Mindenek előtt arra legyen gondunk, hogy *magunkat a leghitványabbnak és Isten minden jótéteményére méltatlannak tartjuk*. Ne önmagunknak, hanem egyedül Istennek óhajtsunk tetszeni, másoktól pedig ne azt kívánjuk, hogy alázatosnak, hanem inkább azt, hogy haszontalannak tekintsenek. Isten végtelen kegyességének tudjuk be, hogy ily értéktelen sarat, – aki mindenben állhatatlan, csak a mérhetetlen Fölség megbántásában nem, – szolgájává, sőt mi több, fiává méltóztatik fogadni. Ne azt tartsd nagy dolognak, hogy Istennek szolgálj, hanem azt, hogy *Ő ilyen gyarló és szánandó szolgát is kegyébe fogad!*

2. *Ne a büntetés, hanem a bűn miatt bánkódjunk*. Csak a bűn, a bűnre-vivő alkalom és a jó kerékkötője miatt szomorkodjunk, minden egyéb szorongattatásnak, jogtalanságnak és csapásnak pedig örvendjünk. Az ilyenek okozóit szívből szeressük és külön is imádkozzunk értük. Istennek pedig adjunk hálát a megpróbáltatásokért és tartjuk magunkat képtelennek ily nagy jótétemény megköszönésére, „mert az Úr azt feddi és fenýíti, akit szeret”,⁶ és éppen a megpróbáltatások sürgetnek minket az Istenhez-térésre.

3. *Szeressük a szegénységet és viseljünk el minden nélkülözést Krisztusért*.

A földi javakból, a legszükségesebbeken kívül, semmit se követeljünk, még csak ne is kívánjunk, hanem arra legyen gondunk, hogy Krisztushoz, a mi fejünkhöz⁷ a szegénységben és a testi vigasztalások megvetésében mind hasonlóbbá váljunk.

Azt tartjuk a legnagyobb kegynek, hogy a „királyok Királya s az urak Ura”⁸ ily haszontalan szolgát magához emel és az ocsmány sarat saját szépségébe öltözteti. Ezért mennél jobban bővelkedünk földiekben és testi vigasztalásokban, annál bensőségesebben és mélyebben szomorkodunk, mert eltávolodtunk a krisztusi mintától.

4. *Az Isten akaratával egyező dolgokban szívesebben alkalmazkodjunk mások akaratához, mint a magunkéhoz*.

A jó és közömbös dolgokban inkább teljesítsük a mások akaratát, mint a magunkét. Sőt, igyekezzünk a magunk akaratát a külső cselekedetekben megtagadni, és a megengedett dolgokban is igazodjunk figyelmesen mások tetszéséhez. Ha ez mindenki iránt kötelességünk, mennyivel inkább azok iránt, akiknek szívvel-lélekkel engedelmeskedni tartozunk. Bármit parancsoljanak, – a bűn kivételével –, akár szóban, vagy csak jellel is, mindahhoz a legjobb tehetségünk és a siker reményében kell hozzálátnunk.

5. *Ne vessük meg a szenvedőket, inkább segítsük*.

Senkit se vessünk meg, még a legszerencsétlenebbeket sem, hanem szeressük valamennyit résztvevő anyai szeretettel, mint ahogy az édesanya szereti egyetlen fiát. Bajukat tekintsük sajátunknak és ha tehetjük, úgy szolgáljunk nekik, mint önmagunknak. Bár a résztvétől áthatott szolgálatban anyai szívvel kell velük bánnunk, mégis úgy tiszteljük mindnyáját, mintha urunk és atyánk lenne.

6. *Ne ítéljük el senkit, inkább sajnáljuk a bűnösöket*.

Ne törjünk pálcát a bűnös fölött, mert nem tudhatjuk, hogy az isteni kegyelem mit művel a lélekben. Ha pedig valakinek bűnössége nyilvánvalóvá lett előttünk, jobban fájjaljuk azt, mintha saját testüket ezer halállal sújtának. Fontoljuk meg, hogy a lélek még halálos sebével is értékesebb, mint az ég és föld együttvéve. Ezért nagyobb éberséggel kell felebarátom lelkét

⁶ Péld. 3, 12.

⁷ A hívek Krisztussal egy közös, ú. n. titokzatos testet alkotnak. E test feje Krisztus, tagjai pedig a hívek.

⁸ I. Tim. 6, 15.

óvnom és visszatartanom a büntől, érte imádkoznom, őt buzdítanom és neki jó példát adom, mint saját testemet a haláltól féltennem.

7. *Éppúgy örüljünk más javán, mint a sajátunkon.*

Szeressük felebarátunk javát, és úgy örüljünk mindenki sikerének – főként, ha az lelki, vagy lelkiekre vezet, – mint ahogy az édesanya örül fia boldogságának. Ezért segítsünk másokat a jó elérésében, illetve továbbfejlesztésében, és több jót tételezzünk fel felebarátunkról, mint amennyit látunk. Ugyancsak együtt kell örvidenünk felebarátunkkal a földi javakon is.

8. *Istent szeressük önmagáért, minden egyebet Istenért.*

Istene kivül semmit se szeressünk, vagy ha szeretjük, hát Istenért szeressük és mindenben őszintén, megalkuvás nélkül csak az Istent szeressük. Valakinek csekélyke szentsége vagy nagy gazdagságra rá ne szedjen arra, hogy őt különlegesen kedveljük, hanem szeressünk mindenkit egyetemesen, tiszta szeretettel. Mindenkit Istennel hozzuk kapcsolatba, de szeressük jobban a jobb embereket. A jótéteményeket úgy viszonzozzuk, hogy jótéteink, rokonaink, főként pedig szüleink üdvösségét különösképpen is Istennek ajánljuk.

9. *Mindig Isten lakjék szívünkben.*

Bármit tegyünk, és bármilyen ügyekkel bajlódjunk is, Isten szívünkben tartózkodjék, és mind ténylegesen, mind állapotszerűen mindenben csak az Ő dicsőségét keressük. De főként arra törekedjünk, hogy az így jelenlévő Istent éppúgy megértsük, mintha a maga lényegében szemlélnők. Így féljük, tiszteljük és lángoló szeretettel törtessünk feléje. Élvezzük, ahogyan földi vándor csak képes, és egyedül benne találjunk megnyugvást.

10. *Gyakran idézzük emlékezetünkbe a Teremtő jótéteményeit.*

Hogy az eddig mondottakat elérhessük, vegyük fontolóra Isten legnagyobb jótéteményeit. De amennyire képesek vagyunk, emlékezzünk meg a többi megszámlálhatatlan jótéteményről is, főként arról, hogy saját képére alkotott, természetünkbe öltözött és meghalt értünk, s így a földi életben ételünk, a dicsőség honában pedig jutalmunk lett. Mivel még tulajdonképpen nem birtokolhatjuk, tekintsünk legalább a keresztfára, s úgy szenvedjünk vele, mintha minden sebéit saját testünkön viselnők. Főként azt sajnáljuk, hogy oly sok ember megghiúsítja ezt a mérhetetlen nagy jótéteményt.

Szemléljük Őt végül, amint az oltáron „minden íznek édességét magában rejtve”⁹ ételként és italként szolgálja fel magát nekünk, és míg benne gyönyörítas szívvel elmerülünk, kiáltjuk: Uram, Jézus Krisztus, „élet kenyere”¹⁰, úgy táplálj, hogy rajtad kívül már semmit se éhezzen; úgy részegíts,¹¹ hogy rajtad kívül már semmit se szomjazzam. Tartsd fogva, Uram, értelmemet, nehogy a föld árnyéka elfödje előled, az igazság valódi Napja elől¹².

Az Istenanyának pedig megadunk minden tőlünk várható tiszteletet, s így imádkozunk:

Legédesebb Jézusom, engedd kegyesen, hogy én, a bűnösök utolsója, Anyádat méltón tiszteljem. Te pedig, legkegyesebb Úrnőm, eszközöld ki nekem, méltatlan bűnösnek, hogy téged tökéletesen szolgáljalak, neked minden időben tiszta lélekkel engedelmeskedjem, és kegyességednek mindig ájtatos szívvel hódoljak. Ámen.

Imádság a szenvedő Jézushoz.

Uram, Jézus Krisztus, sebesítsd meg szívemet sebeiddel, részegítsd meg lelkemet véreddel, hogy bármerre fordulok is, mindig a te megfeszített képedbe ütközzem, és mindent,

⁹ V. ö.: Bölcs. 16, 20.

¹⁰ Ján. 6, 48.

¹¹ A lelki élet irodalmában, s ebben a műben is többször előfordul a lélek megrészegítésének, az Isten-szeretettől való bódultságának fogalma. Isten szeretete oly hévvel lángol fel a lélekben, hogy az értelmi tevékenységet bizonyos tekintetben háttérbe szorítja, s az érzések ujjongásának vagy ép a lelki gyönyör túlradásának ad helyet.

¹² Máté 4, 2.

amire tekintek, véredtől lássak pirosnak. Így majd feléd irányzott lelkem rajtad kívül semmit se talál, és sebeidnél egyebet sehol sem lát. Abban találjam vigasztalásomat, ó, Uram, hogy veled együtt kapok sebeket; bensőséges fájdalmat pedig az okozzon, hogy nem te töltöd be lelkemet. Ne nyugodjék meg a szívem, jó Jézusom, míg téged, életem központját meg nem talál; nálad térjen nyugovóra, s nálad érjen végcélba minden vágya. Ámen.

II. Milyen csodálatos, hogy még olyanok is óhajtoznak a földiek után, akik már élvezik az Istent

Szerfölött csodálatos, – s még csodálatosabb volna, ha nem csodálkoznánk rajta –, hogy miként távolodhat el Istentől még az az ember is, aki már egyszer megízlelte az édességét. Hogyan nem felejt el mindent, még az evést és alvást is, a gyönyörűség mámorában! És ha valami mást eléje tesznek, hogyan tud abban mást, mint az Istent látni s az Ő mérhetetlen édességét élvezni. Hiszen tudja, hogy Ő mindenben jelen van és Őt mindenben fellelhetjük, így tehát mindenben megnyugodhat a lelkünk. „*Ó, mily jó az Isten Izraelhez, azokhoz, kik igaz szívűek!*”¹³ „Be jó, be kegyes a szellemed, Uram,”¹⁴ bennük! Ó, mily nagy keserűségnek, mekkora szomorúságnak és aggodalomnak kell betöltenie azt a lelket, amely csak egy pillanatra is nélkülözni kénytelen ily nagy édességet.

¹³ Zsolt. 72, 1.

¹⁴ Bölcs. 12, 1.

III. Hogyan kell elnyomnunk a kísértést, amelyet az isteni előrerendelés illetve előretudás támaszt a léleekben?¹⁵

Ha az ördög az Isten előrerendeléséről vagy előretudásáról valami nyugtalanító gondolatot lop a lelkedbe, így felelj neki: Bármilyen történjék is velem, annyi biztos, hogy te elkárhoztál, de ha előre tudnám is, hogy kárhozat lesz a részem és halálom után nem élvezhetem az Istent, akkor is minden erőmből azon lennék, hogy legalább itt e jelen életben vele legyek, s amennyire tudom, birtokoljam, nehogy mind a két életben nélkülözniem kelljen ilyen mérhetetlen jót. Minden percet felhasználok tehát ezután arra, hogy azt, akitől a jövőben örök nyomorúságot kellene kapnom, itt e földön a lehetőség szerint tökéletesen élvezzem s benne boldogan gyönyörködjem.

Nemde nagy örültség lenne, ha tudva, hogy egykor örök tűzben kell gyötrődnöm, már most átadnám magam az ellenségnek és az ördöggel kezdenék pajtáskodni? Nem lesz majd elég a jövődő nyomorúság? Miért tegyem magam szerencsétlenné idő előtt? Inkább még a mennyország várományosainál is jobban átadom magam Istennek, úgy, hogy mindenem, szívem, nyelvem, és valamennyi testrészem állandóan csak neki szolgáljon. Így legalább, ameddig és amennyire tehetem, birtokban tartom a legfőbb Jót.

A világiak, mivel nagybőjtben húsfélét nem ehetnek, húshagyókor akarnak benne bővelkedni, ha valaki biztosan tudná, hogy el kell kárhoznia, annak az Istennel kellene így cselekednie. Főként az tenne így, aki már megízlelte, „*mily édes az Úr*”¹⁶; annak szemében ugyanis minden egyéb élvezet hitvány salaknak tűnik fel.

De bármily biztos legyek is afelől, hogy az Isten előre tudja kárhozatomat, azt is tudom, hogy Ő nem tagadhatja meg önmagát. Átölelem tehát egész lelkemmel és magamhoz szorítom erősen, s „*hacsak meg nem áld, el nem engedem, ha feljön is a hajnal.*”¹⁷ De ha megáldott, még akkor sem bocsátom el, és így nélkülem nem tud visszatérni. Ebben a pontban ugyanis szabad erőszakoskodnom vele, hiszen maga pártfogolja azokat, akik „*erőszakkal ragadják el a mennyek országát.*”¹⁸

Vagy tudom már, mit tegyek! Elrejtőzöm sebeinek nyílásában, és ott nyugodtan meghúzódok. Önmagán kívül meg nem találhat, ki pedig nem űzhet, mivel kijelentette: „*Aki hozzám jön, bizonyára nem dobom ki.*”¹⁹ Így, ha magát is nem akarja megbüntetni, engem sem ítélhet el.

Vagy pedig leborulok Édesanyjának lábához, és emlékezetébe idézem, hogy a bűnösök miatt lett Isten anyjává. Megkérem, esdje ki bűneim bocsánatát. Nem űzhet el, hisz’ őt mindenki a kegyesség forrásának mondja. Az irgalmatlanság ismeretlen előtte, és semmit sem tud megtagadni a szenvedőtől. Nem hiszem, hogy éppen miattam változtatná meg eddigi szokását. Ezért Mária résztvevő szívével – ha szabad azt mondanom – Fiát is megelőzve siet

¹⁵ Isten mindent tud, tehát azt is tudja, hogy üdvözölök-e vagy elkárhozom. De nem Isten előre-tudása miatt jutok a mennyországba vagy a pokolba, hanem azért, mert cselekedeteim miatt, amelyeket hasonlóképpen előre lát, üdvösségre vagy kárhozatra tart érdemesnek. Tehát nem kénye-kedve szerint dönt kiválasztásom illetve elvetésem felől, érdemeimre való tekintet nélkül, mint Kálvin tanítja. Ilyenformán semmi okunk sincs a kétségbeesésre.

¹⁶ Zsolt. 33, 9.

¹⁷ Gen. 32, 26.

¹⁸ Máté 11, 12.

¹⁹ Ján. 6, 37.

nyomorúságom segítségére, és egyetlen Fiát hamarosan kiengeszteli helyettem. Így három menedékem is van, s ez mint valami „hármás kötél, el nem szakad egyhamar.”²⁰

Ha pedig Isten rendelése folytán az örök hazában az angyalokkal kapom ki osztályrészemet, akkor már most is angyali s nem emberi életet kell élnem. Egészen át kell magam adnom annak, aki jutalmul önmagát készítette nekem; elégedjem meg vele és ne kívánjak egyebet. Mert igazságos az Úr, és ha mást keresnék, rajta kívül, méltán megneheztelhetne rám, és az előbb még jóságos tekintetét haragosan és ítélet-mondón fordítaná felém.

Tehát végül így hallgattasd el a sátánt: Bármi történjék is velem a jövőben, én kitartok az Isten szolgálatában. De jaj neked! Te nem vagy képes szolgálni oly hatalmas Úrnak, s édes jelenlétét sem élvezheted többé!

²⁰ Préd. 42, 12.

IV. Hogyan juthatunk a szemlélődés nyugalmára?²¹

Ha a szemlélődés nyugalmát meg akarod szerezni, ezt a három dolgot véd mélyen szívedbe: Soha ne bánts meg Teremtődet; magad és mások bűneit pedig, amelyek naponként sértik Fölségét, sirasd meg naponként részvétellel, mély fájdalommal és sűrű könnyhullatással. Ezek fontolgatása közben inkább bánkódni, mint örülni kívánj, hiszen nem a vígság, hanem a szomorúság földjén élünk.

Nagy dolog, ugyanis, hogy Istent, akit bűneinkkel oly súlyosan megbántottunk, egész életünkön át könnyek között engesztelhetjük. Éppen az legyen földi életünk vigasztalása, hogy megsirathatjuk a magunk és felebarátjaink gonoszságát. A kegyelmes Isten majd letörli könnyeinket és keserőségbe merült lelkünket ujjongó örömmel tölti el. Miként a laza szőlővessző vize a nap hevétől borra forr, úgy válik a töredelmes lélek könnye is a vígság borává a szeretet hevében.

Nem illenék, hogy az Úr a maga drága ajándékaival olyan lélekben szálljon meg, amelyet az engesztelő könnyek árja még nem mosott tisztára.

Igyekezz továbbá Krisztus szenvedését átélni és mindig szívedben viselni. Mert ha nem szenvedünk vele együtt, örömeiben sem lesz részünk. Ha már gyötrelmeit jól átélméledted s oldalába mélyen behatoltál, akkor nemsokára szívét is eléred. Ó, boldog szív, amely ilyen édesen simulsz Krisztus szívéhez, „*balkeze a fejed alatt és jobbjaival átölel.*”²²

Beszéld el, boldog szív, milyen gyönyört érzel. Ne titkold el, kérlek, mily örömben úszol! – De ha jól látom, mégsem hallasz, mert a gyönyörűség elnyelte szívedet. Már elfeledkeztél börtönben sínylődő tolmácsodról. Amint látom, úgy elragadott az élvezet, hogy már se látsz, se hallasz. – Aki nem ezen az ajtón át akarja megközelíteni a szemlélődés édességét, az tolvajnak és rablónak tekintse magát!²³

Végül ne kívánj Istenen kívül semmi egyebet. Ha mégis volna valamid rajta kívül, akár felajánlottak egyet-mást, akár láttál vagy hallottál valamit, annyit se törődj vele, mint a falevéllal. Istenben gyökereztesd meg lelkedet és csak vele egyesülj. Akkor füledben majd az ő szavának dallama cseng, feltárja előtted bölcsességének kincseit és mézédessé csókkal halmoz el. A mérhetetlen édességtől nem tudsz megállni lábadon, de ő karjával átölel s a gyönyörűség tenyerében ringat.

Ó, boldog lélek, hová mentél? miért hagytál minket ily nagy keserűségben? Add tudunkra kérlek, meg vagy-e elégedve ily nagy jóval, vagy azt óhajtod, hogy rád ruházzunk valamit a mi kiváltságainkból? De azt hiszem, hogy nem kiváltságokban, hanem szennyben bővelkedünk.

Mit adhatnánk mi neked? Boldogságodban a mi legnagyobb értékeinket sem méltatod figyelemre. Miért veded meg ennyire, amit mi szeretünk? – De amint látom, nem is beszélsz velünk, mert elragadott Szerelmesed. Ó, kimondhatatlan szeretet! Mely ennyire céljához forrasztja a szívet. Mily jóságos a Teremtő! Mily drága ajándékkal látogatja meg azokat, akik kizárólag Őt szeretik!

²¹ Megkülönböztetünk szerzett és belénk öntött szemlélődést. Az előbbi az Istenre vagy a természetfeletti igazságokra irányított szerető tekintet, mely Isten kegyelmének és saját tevékenységünknek közös eredménye; az utóbbi különös kegyelem, melyben Isten hatalmába ejti a lelket és különféle természetfölötti megvilágosításoknak és érzelmeknek teszi boldog részesévé.

²² Én. é. 2, 6. A latin szöveg folytatása ugyancsak az Én. é. 3, 4-re utal: recte tunc cum sponso sponsa in cubiculum collocatur.

²³ V. ö.: Ján. 10, 11.

V. A kevélység ellen²⁴

Ó, Lucifer gögös követője! Mondd csak, istennek hiszed tán magad, s nem tudod, hogy minden Istentől van? Mert ha valamit magadénak vallasz, Istennek mondd magad. De nézz csak jobban a dolog mélyébe, mindjárt belátod esztelenségedet. Nem ostobaság-e más dolgával büszkélkedni? Minthogy tehát minden az Istentől van, dicsekvéssel ostobaságodról teszel tanúságot; ha pedig ezt se látod be, akkor vak is vagy.

Halld tehát, esztelen! Ha kevélykedni akarsz, ostobának látszani pedig nem akarsz, akkor zárd ki, ami nem a tiéd, és a többivel dicsekedj. Persze, ha mindezt kizárod, semmid sem marad. Tehát ha hazudni nem akarsz, akkor csak semmiségeddel dicsekedjél!

Vegyük csak különösebben szemügyre az Isten szemében kedvessé-tevő kegyelmeket.²⁵ Ezekkel nem kérkedhetsz, mert nem tudod, megvannak-e benned; sőt, ha kérkednél velük, már el is veszítéd azokat. Tegyük fel, hogy megvannak; lássuk azonban, miként használod azokat?

Te hűtlen szolga, Urunk árulója, önmagadat is meggyalázod! Isten a megszentelő kegyelmet mint hófehér köntöst adta reád, és te folyton beszennyezed bűneid mocskával.

Te erre azt feleled: én ezután nem akarok magammal dicsekedni, azt azonban megkívánom, hogy az emberek becsüljenek!

Te gonosz rabló, hallgass csak ide! Nem dőreség-e, ha Uradtól, aki mindent túláradó bőkezűséggel osztogat, ellopod azt, amire legfélékenyebb; főként, ha tudod, hogy ezt nem tűrheti, mert jogait sérti. Pedig milyen ostoba vagy, ha az emberek dicséretét keresed!

Azért hát háriíts csak minden dicséretet és dicséretre méltó dolgot az Istenre, Ő mindent önmagáért alkotott.²⁶ Ami pedig téged illet, gondold meg, hogy azért teremtett és váltott meg, hogy ne te, hanem Ő dicsőíttessék meg cselekedeteiben. Tehát akkor teljesíted hűségesen Urad akaratát, ha a megtiszteltetést elhárítod magadtól és csak az Ő dicsőítésében leled kedvedet.

Minél inkább magasztalják Istent, annál inkább fokozódjék örömed. Magad is azon légy minden erődből, hogy szívvel-lélekkal, szóval és cselekedettel csak Istent dicsérd most és minden időben. Ha igazán szeretnéd Uradat, dicsőségének növelése érdekében lemondanál minden élvezetről, megtiszteltetésről, még testi egészségedről is, és mindezek helyett szívesebben elviselnéd, hogy a keserűség kenyérével tápláljanak, szemétnak tekintsenek, sőt mint haladékot utálattal megvessenek, és mint poshadt sarat, lábbal tiporjanak: mindkét esetben egy lenne a jutalmad.

Abban kellene legfőbb örömünket lelnünk, hogy Isten kegyesen elfogadja tőlünk a dicséret adóját, s mi nyomorúságunkban mégis folyton az ellenkezőn fáradozunk.

De mily kimondhatatlanul szeretetreméltó vagy, kegyes Megváltóm, hogy segítségünkre sietsz szánandó helyzetünkben! Ki tudná elbeszélni irgalmadat? Óh ember, burkolózz be irgalmassága palástjába, s a hálaszó sohase némuljon el ajkadon.

Mit adtam én neked, Uram, hogy gögös önhittségem ellenére is ily jóságosan bánasz velem? Honnan az a nagy kegyelem, hogy csak egy pillanatra is megtűrsz közeledben. Hisz nem ezt, hanem a poklot érdemeltem, Uram, de még ott sem vagyok méltó arra, hogy teremtményednek nevezz. Mivel viszonzozzam mérhetetlen jóságodat? Mit adhatnék ennyi

²⁴ V. ö.: Szent Bonaventúra: De perfectione vitae ad sorores, c. 2.

²⁵ Kedvessé-tevő kegyelem, Isten olyan természetfeletti lelki ajándéka, mely egyéni megszentelődésünket munkálja.

²⁶ Péld. 16, 4.

jótéteményért, ha bűneimért sem tudok eleget tenni. Hogyan tudnám jószágodat viszonzni, hisz úgysem adhatnék egyebet, csak azt, ami már úgyis a tied.

Tudom, mit tegyek. Karjaidba vetem magam teljesen és féltő tisztelettel hódolok Felségednek. Ha elfogadsz, mindörökre hűséges szolgád leszek. Bár ez kevés, mégis jóváhagyod, mert amit tehettem, megtettem.

Az lesz majd boldogságom netovábbja, ha egykor udvarodban lakhatom.²⁷ Ó, mily édes lesz jelenléted, én legnagyobb kincsem! Nem nyugszom, míg édes álomba nem ringat ölelő karod. Akkor majd a gyönyörűség árjába merültem „*csodálkozom és kitágul szívem*”,²⁸ édességeddel úgy betellek, hogy csak Reád gondolok. Mostantól fogva már csak arra kérlek, szeretett Uram, hogy ne engedj át soha önnön szeszélyemnek, mert tönkre teszem és elfecsérlem drága ajándékaidat.

Amint adod, úgy őrizd is meg bennem adományodat, hogy ezáltal is tisztelet, dicsőség legyen nevednek most és mindörökké. Ámen.

²⁷ Ruth. 3. Az eredetiben a következő mondat után ez áll: *Accedam cum silentio et discooperiam pedes tuos, ut me digneris advenam tibi in matrimonium copulare.*

²⁸ Iz. 60, 5.

VI. A kísértések haszna

Mily csodálatosan kegyes vagy, fölséges Istenem! Kísértéseket bocsátasz reánk, de nem azért, hogy elessünk, hanem azért, hogy félelmünkben Hozzád, legerősebb mentsvárunkba fussunk. Így tesz az édesanya is, ha át akarja ölelni messze tipegő kicsikéjét; megijeszti, de tüstént kitarja karját és átöleli keblére menekülő kisfiát. Boldog mosollyal nyom csókot homlokára, s babusgatva inti: maradj velem mindig, nehogy bajod essék; végül pedig emlőt nyújtja vigasztalására.

Ó, boldog kísértés! Isten Fiának karjába üzöd az embert. Mily jóságos vagy, Uram! Megengeded, hogy mindenünnen zaklassanak, de ugyanakkor szívedben nyítsz nekünk vigasztaló, üdvös menedéket. Embertestvérem! ne sokat csodálkozz kísértéseiden, hanem fuss íziben Istenhez, és ha meg akarsz szabadulni a kísértésektől, telepedj le az Úr lábához, mert különben könnyen bűnbe, sőt kárhozatba eshetsz. Ha pedig már úgy eltávolodtál Istentől, hogy nem tudsz visszatérni hozzá, fuss teljes bizalommal Krisztushoz; Ő közelebb van hozzád. Rejtőzz el oldalának sebébe, köpenye alá,²⁹ s ne félj, mert itt nem talál meg ellenséged. Sohase téveszd szem elől, hogy Isten barátságát úgy nyerheted meg legkönnyebben, ha Krisztus sebeit viseled szívedben s vérenek harmatát lelked. Ha így jelensz meg az Úr előtt, majd gondjaiba vesz és úgy tekint reád, mint az édesanya egyszülött fiára. Menj tehát Krisztushoz, és kérjed könyörögve, hogy újítsa meg karjaidban sebeit s vérevel fesse pirosra a lelked. Így, vérenek bíborruhájában, bátran beléphetsz a Király udvarába.

Forgasd elmédben naponként Megváltód sebeit, meglásd, menedéket s vigaszt találsz bennük. Hidd el, ha ezekkel pecsételed le szíved ajtaját, hiába zörget rajta a sátán.

Vakmerőség volna, a bűneink okozta sebeket bűneiddel újra felszaggatnod. Ha a részvét és tisztelet sem tud visszatartani a büntől, legalább a kilátásba helyezett büntetés súlyossága térítsen észre.

Ha pedig gonoszságaidal már Krisztus haragját is magadra vontad, fuss a bűnösök menedékéhez, Máriához, és sírva kérjed segítségét. Ha állhatatos leszel, biztosan meghallgat, s megadja mindazt, amire lelkednek szüksége van. Hisz *ifjúkora óta vele növekedett a részvét,*³⁰ és reá bízta Isten a szenvedők ügyét; ő pedig válogatás nélkül mindenki iránt szeretettel gyakorolja hivatalát. Ha mégsem vigasztalód, tudd meg, hogy szeretetből teszi ezt veled az Isten. Azt akarja ugyanis, hogy megismerd bűneid mélységét és tudatára ébredj nyomorúságodnak. Úgy fogadd tehát, mint Isten ajándékát.

Isten előtt, ugyanis, visszatetszik az igaz voltokban tetszelgők bizalmaskodása. Azt akarja, hogy még a legnagyobbak is csak nyomorúságuk tudatában, bűnbánó szívvel és tisztelettől áthatott félelemmel közelítsenek hozzá. Ne feledjük, hogy nagy kegyelem ám az is, ha a végén Isten messziről reánk tekint. Azért tehát Isten nagyságát szívből magasztald s ismerd be semmiségedet, és mondd: *Uram, nemcsak arra nem vagyok méltó, hogy bejőjj hajlékomba,*³¹ hanem még arra sem, hogy valamiképp is közeledjem hozzád. Elég nekem, ha kegyes szemeddel távolról reám tekintesz.

Biztosítalak, ha állhatatosan így cselekszel, nemcsak reád tekint, hanem még szíve titkait is feltárja előtted. Kívánom, hogy valóban így intézzen, aki mindörökké áldott. Ámen.

²⁹ 1)

³⁰ 2)

³¹ 3)

VII. Gondolataink helyes irányítása

Ha helyes irányba akarsz terelni gondolataidat, gondold mindig Istenre és az Ő jelenlétére. Lebegjen lelki szemed előtt állandóan a Megfeszített képe, Ő Isten léte kínhalált halt érted. Végül gondold gyakran és illő tisztelettel a szomorúak vigasztalójára, az Isten Anyjára is.

Ha így cselekszel, Isten tölti be szívedet és jelenlétének tudata magadba térít, mert egyrészt az Ő csodálatos nagyságát, másrészt pedig a te nyomorúságodat juttatja eszedbe. Nem győzől majd csodálkozni azon, miként tűrhet meg színe előtt ilyen aljas teremtményt. Hálatelt szívvel mondj tehát köszönetet Istennek ezért és minden egyéb ajándékért, s közben folyton nagyobbakra vágyva ébren őrizd a meglevő kincset. Ha pedig gyarlóságból vagy valami külső elfoglaltság folytán elkalandoznál Istentől, azonnal helyezkedj újra jelenlétébe. Ha így cselekszel, meglátod, milyen hamar sikert aratsz.

Bármint álljon mások ügye, ami téged illet, légy meggyőződve, hogy semmi, a bűnösök utolsója vagy, akinek nem lehet más feladata, mint hogy bocsánatért esedezzen Istenhez a maga és mások bűneiért. Ebben a pontban következőképpen irányítsd gondolkodásodat: Hidd el, hogy még a legelvetemültebb bűnös is gyakran visszatér szívében Istenhez, és ilyenkor mélyebb és hódolóbb odaadással, töredelmesebb szívvel és alázatosabb lélekkel simul hozzá, mint te.

Ha nem tudsz őszinte szívvel így gondolkodni, tudd meg, hogy kevély vagy. Ez pedig untig elég ahhoz, hogy ne helyezhesd magad más bűnösök fölé. A bölcsek véleménye szerint mindenki rendelkezik olyan jó, illetve rossz tulajdonsággal, ami másokban nem található meg hasonló fokban. Bátran föltételezheted, hogy a kevélység bűnében felülmúlsz másokat, és éppen e miatt nem tudod belátni gonoszságodat. Ha pedig így áll a dolog, elég okod van arra, hogy mindenkinél alábbvalónak tartsd magad.

Fölfuvalkodottságod azonban, bizonyára ilyesmiket sugall majd neked: Hogyan lehetnék én még a pogányoknál is alávalóbb, hisz' ezek még Istent sem ismerik? De figyelj csak ide, te elvakult!

Ismered az Istent, azt is tudod, hogy megváltott drága vérével, és te mégis ellene lázadsz kevélységeddel! Hát nem nagyobb bűn ez, mintha nem ismernéd? Mert ugyebár, aki világosabban ismeri a tilalmat és mégis megszegi azt, az súlyosabban vétkezik, mint aki mit sem tud a tilalomról? Ne keress hát kibúvót, esztelen, hanem ismerd el teljes szívedből nyomorúságodat.

Ha ilyeneket fontolgatva az a gondolat súlyosodnék lelkedre, hogy már az Isten is elfordult tőled, üzd el, és ne foglalkozz vele. Féld, de annál inkább magasztald Isten jóságát, bízzál Krisztus sebeiben és a Szűzanya kegyességében. Oly mérhetetlen ugyanis, az Isten irgalmassága, hogy ha a te lelkedet terhelné mindaz a bűn, amit az emberek valaha elkövettek, vagy ezután elkövetnek, még azt is felülmúlná irgalma, és ha hozzá térnél, kegyes bőkezűségében mindezt megbocsátaná.

Ha az iránt támadna kételyed, kétségtelenül van okod félelemre. De vigyázz! egyik részre se dönts föltétlen bizonyossággal,³² hanem munkálkodj hűségesen és bízzál az irgalmas Istenben. Ha így cselekszel, és úgy látod, hogy mindenünnen a bűnök éjszakája veti reád árnyát, fájdalomban majd az irgalom forrásához hajtod homlokod, fény gyullad a

³² Isten kinyilatkoztatása nélkül senki sem tudhatja föltétlen bizonyossággal (certitudo metaphysica), hogy a kegyelem állapotában van-e vagy sem. De az emberileg megszerezhető, erkölcsi bizonyosság tökéletesen elég lelkünk megnyugtására.

sötétségben³³, és az Isten jóságos édessége felemel az égiek szemléletére. Ott a boldogság tengerében elmondhatod a prófétával: *Az éj napfényre hozza gyönyörűségemet.*³⁴

³³ Iz. 58, 10.

³⁴ Zsolt. 138, 11.

VIII. Miként részegül meg a szemlélődő lélek a Teremtő szeretetétől?

*Mekkora a mélysége az Isten gazdagságának, bölcsességének és tudásának! Mennyire megfoghatatlanok az Ő ítéletei és felkutathatatlanok az Ő útjai!*³⁵

*Ki mehet fel az Úr hegyére, vagy ki állhat meg az Ő szent helyén?*³⁶ de aki fel akar menni, milyen úton fog felmenni, hiszen *kikutathatatlanok az Ő útjai?* Figyelj csak Szerelmesedre, választott lélek, és örvendj. Akkor fogsz felmenni az Úr hegyére, amikor a főntebb írottak komoly gyakorlásában már oly közel jutottál Istenhez, hogy kívülről semmire sem tudsz gondolni keserűség nélkül, és szívesebben hagynád elszakítani lelkedet testedtől, mint a róla való elmélkedéstől. Mikor már úgy látod, hogy még magadat sem szereted, hanem csak Őt, sőt úgy eltelsz szeretettel, hogy valósággal szeretetté válsz, figyelj csak, majd meglátod, mi vár reád.

Szerelmesedtől már nem szakadhatsz el. De Ő rövid időre kivonja magát gondolatvilágodból, s megtörődött szíved másfelé kezd csatangolni. Mikor azonban látod, hogy akit annyira szeretsz, eltávozott, mohó vággyal indulsz keresésére. Felszólítod a teremtményeket, hogy vezessenek Szerelmesed nyomára, mert ellankadsz a szeretettől.³⁷ Hogy milyen zokogással, sűrű könnyhullatással és szorongással futsz majd Szerelmesed után szinte kimondhatatlan. De mily csodálatos a szeretet részegséggel! Észre sem veszed, hogy amikor keresed, már meg is találtad éppen azzal, hogy keresed.

Mit gondolsz, szerető lélek, mit tesz majd Szerelmesed? Vajon tovább is rejtőzködhetik? Nem! Édességes Völegényed hamarosan újra mutatkozik. Te pedig féltő tisztelettel bár, de égő hévvel átöleled, hisz oly sóvárgón kereste a lelked. – Meglásd, mily bőséges vigasztalásban lesz részed. De halld csak, Urunk kedvese! Mihelyt biztonságba helyezkedsz, újra eltávozik tőled, te pedig még az előbbinél is nagyobb hévvel törtetsz utána.

Mit mondjak még? Ezt mindaddig ismétli, amíg gondoskodásodban minden gyanússá nem válik előtted, és föl nem hagysz biztonságoddal. De halljad csak, boldog lélek, hogyan bánik veled Szerelmesed! Mihelyt nyugalomra térsz vele, legédesebb borával kezd itatni. Az édesség felkelti vágyadat, Ő meg még bővebben ad innod; ha tovább is könyörögsz, jóságában még bővebben kiszolgál. Mit mondjak? Nem tudsz kielégülni, míg csak meg nem ittasulsz a borfürdőben. A gyakori és túlságos ittasultság után pedig majd megtudod, hogy Isten engedelme folytán álmom vagy elragadtatás következik-e.³⁸ Szinte hihetetlen bőkezűséggel halmoz el az Úr! Arról azonban soha se feledkezz meg, hogy te, a leghitványabb, ilyen nagy kegyre teljességgel alkalmatlan vagy, és szerfölött nagy kegyelemnek tartsd már azt is, ha súlyos büntetésekkel még itt a földön eltörli bűneidet Az, aki dicséretreméltó és dicsőséges mindörökkön örökké! Alleluja.

³⁵ Róm. 11, 33.

³⁶ Zsolt. 23, 3.

³⁷ V. ö.: Én. é. 2, 5, 5, 17.

³⁸ Mikor a lélek csodálkozó szeretettel szemléli Istent, úgy elmerülhet benne, hogy önkívületi állapotba esik. Ennek az állapotnak legalsó foka a lelki álmom, valami gyönyörtető aléltság; erősebb foka az elragadtatás, mely ellenállhatatlan erővel köti Istenhez a lelkét, úgy, hogy még a fölébredés után is undorodik a teremtményektől. V. ö. Tanquerey-Czumbel, A tökéletes élet. 1458-1459.

IX. Hányféleképpen ittasul meg a lélek elragadtatás előtt?

Mivel a föntiekben arról volt szó, hogy az ember isteni hatásra megittasulhat, most, hogy lelked még magasabbra szárnyalj, meg akarom veled ismertetni e részegségnek fajait. Értsd meg tehát, hogy a szemlélődő ember, noha sok egyéb lelki vigasztalásban is részesül, a keveseknek osztályrészül jutó álom és elragadtatás előtt mégis csak kétféle mámort tapasztalhat.

Az első ismertető jele: túlaradó szívbeli öröm és heves lelki ujjongás. Ez utóbbi sok sírás, Krisztus szenvedéseinek részvéttől áthatott átélése, vagy az Isten iránt való szeretet forró lángolása következtében mintegy új isteni besugárzasként árad a lélekbe. A szívet betöltő vidámság oly bőséges, hogy még a testre is kiárad és azzal is érezteti Isten kegyességét. Az ember szerfölött nagy jókedvében, mint valami részeg, futkos nyugtalanul és Alkotója iránt való nagy szeretetében minden teremtményt átölel. Elhíheted, hogy ilyenkor a földiekkel mit se gondol, s mindent hiábavalóságnak tekint.

A szemlélődés nyugalomában az Istennel való bensőséges érintés révén létrejött mámor nagy édessége a szívből még a tagokra is kiárad, s ilyenkor az ember szinte kívül-belül mézzel-folyónak érzi magát. Azonban míg az előbbi részegségben a vidámság miatt nem talált nyugalmat, ennél a túlaradó gyönyörűség éppen ezt teremti meg. Ez, hacsak a túlfeszítés folytán kábultságba nem megy át, nem szünteti meg egészen az egyes érzékek használatát, de a részeg féktelen szabadságát sem engedi meg. Ilyenkor úgy látod, mintha minden Isten édességében úsznék. Jóllehet az előbbinek sajátsága az öröm, ez utóbbié pedig az édesség, mégis bizonyos, hogy az is érez édességet és ez sem nélkülözi az örömet.

A lelki vidámság részegsége miatt nem kell félnünk, hanem inkább örülnünk. A szív csodálatos édességét azonban tanácsosabb bizalmatlanul fogadni, mert olykor a világosság angyalának képében az ördög is szokott hasonló dolgokat előidézni.³⁹ Szeretné ugyanis, ha az ember elbizakodva valaminek tartaná magát és az édességek nyugodt élvezete közben megfeledkezne Istenről. Ezt azért engedi meg az Úr, mert néha egyes szemlélődők nagyra vannak szentségükkel, másokat megvetnek és Isten közelében érzik magukat, holott kevélységük miatt messze távolodtak tőle. Ezért az ördögnek, a kevélység atyjának megvan az a hatalma, hogy ilyen ínyencségekkel rászedesse őket. Igyekezz tehát ilyen alkalmakkor szívvel-lélekkel Istenbe temetkezni, s ha már gyönyörködnöd kell, hát egyedül csak benne gyönyörködjél. Ekkor, ha Istentől van, fokozódik, ha pedig az ördögtől, megszűnik vagy legalább enyhül.

Ha valamikor Isten a magad és mások bűne miatt érzett keserűségedet ilyen vigasztalással akarná megédesíteni, adj hálát érte teljes szívedből. Az elbizakodottságtól azonban még mindig félned kell.

Szíved megalázására jó lesz fontolóra vened: hátha csekélyke, de tőled nagyra tartott jótetteid jutalmaként adja Isten ezt az édességet, mivel az örök jutalomra úgy sem tart méltónak. Féltő az is, hogy az az édes bor még lázas lelkednek halál-veszélyt jelent, mert esetleg kevélységre adhat alkalmat. Épp azért míg a nyomorúság völgyében élünk, inkább kívánjunk bűneinkért Krisztussal a kereszten függeni, mint veszedelmes élvezetekben dúskálni. Amint nap-nap után, folyton vétkezünk, úgy kellene bűneinkért a büntetést óhajtánunk. Azt kellene kívánnunk, hogy a magunk és mások szemében mindenkinél hitványabbaknak látszunk, amint tényleg Isten leghitványabb szolgálói is vagyunk. Mivel pedig

³⁹ II. Kor. 11, 14.

Isten dicsőségére születünk, illenék, hogy magunk és mások cselekedetei aszerint nyerjék meg tetszésünket, illetve nemtetszésünket, amint Isten dicsőségét vagy annak ellenkezőjét célozzák. A közömbös dolgokkal nem kellene törődnünk, ha nem volnánk kötelesek mindenben Isten dicsőségét keresni. Amit adjon meg nekünk, aki mindörökké áldott. Ámen.

X. Lángoljunk Isten ügyéért!

Vedd eszedbe ember, hogy mit tett érted Istened! A saját képére alkotott, a teremtés koronájává tett, felvette természetedet és megváltott bűneidről. Azonkívül nemcsak a jelen életben táplál szent testével, hanem az örök boldogságban is magát ígéri jutalmul; továbbá fenntart és kegyelmet ad. Mindezt a maga dicsőségére! Ha ezt megfontolnád, bizonyára megfedekezne magadról s akadálytalanul csak feléje törtetnél és dicsőséféért epednél. Vigasztalás vagy üldöztetés, jogtalanság vagy megtiszteltetés semmivé törpülne előtted, és mindenben csak a Teremtő dicséretét és magasztalását keresnéd.

Ha az Isten dicsőségéről és lelked üdvösségéről van szó, ne törődj a nehézségekkel, hanem láss hozzá lángoló lélekkel és várd ki a sikert. Ha igazán szeretnéd Teremtődöt, semmit sem tartanál érte terhesnek és nehéznek, hanem mindent könnyűnek, szeretetreméltónak, élvezetesnek és édesnek. Mindent szívesen megtennél érte, és még akkor is azt hinnéd, hogy semmit sem tettél, vagy éppen vétettél. Ebből kifolyólag gyűlöletessé és túrhetetlenné válnál önmagad előtt, és minden erődből törekednél ezután még többet, vagy legalább tökéletesebben dolgozni. Méltatlan szolgálatodért és mulasztásaidért pedig bánatos szégyenkezéssel súlyos büntetést szabnál magadra.

Mit mondjak még? Minél tökéletesebb leszel, annál jobban szégyenkezel és bánkódsz gyarlóságod miatt, és szereteted tüzeben folyton nagyobb vállalkozásokba kezdesz. Isten ügyéért égő buzgóságodnak semmi sem lesz elég: minél többet teszel, annál éhesebb leszel. Mily csodálatos a szeretet heve! Szétárad, és végül vég nélkül való jutalommal válik. Biztos vagyok benne, hogy buzogni fog szívedben a szeretet tüze, gyűlöletes lesz számodra az álom, és mindaz, ami csak egy pillanatra is elvon az Isten-szolgálatától. Magadat mégis lanyhának találod, másokat pedig készségeknél látsz; az előbbin szomorkodsz, az utóbbin pedig örülni fogsz.

„Az ember szíve fölfuvalkodik, de Isten fölülkerekedik.”⁴⁰ Míg ugyanis szíved kicsinyes és evilági lesz, addig a csekély és könnyű szolgálatot nagy és súlyos tehernek érzed, és amit egy közönséges barátodért szívesen megteszel, azt az Istenért csak vonakodva leszel hajlandó elvégezni. Így, ami édes és szeretetreméltó, azt keserűnek, ami keserű, azt édesnek ítéled. A beteg szem, mivel nem bírja elviselni az Igazság Napjának fényét, inkább sötétben jár. Dicsekedni fogsz bűneiddel, és nem tudod, hogy az ördögök meg majd veled dicsekednek. Lustaságból karba teszed kezedet, és a dicsőség nyarán majd koldulni kényszerülsz.”⁴¹

Jaj neked, ha már az állatok színvonalát sem éred el!⁴² Legalább olyan lennél, mint a barmok, amelyek viselik gazdájuk terheit. Ezeket nem vádolhatod bűnről, te azonban gonoszágokban bővelkedsz. Ha tehát az Isten szolgálatára már nem mozdul sem a kezed, sem a lábad, nincs más hátra, minthogy kivetessél a külső sötétségre;⁴³ amitől őrizzen meg minket Az, akinek irgalma betölti az egész világot. Ámen.

⁴⁰ Zsolt. 63, 7.

⁴¹ V. ö.: Péld. 19, 24. 20, 4.

⁴² V. ö.: Zsolt. 48, 21.

⁴³ Máté 22, 13.

XI. A szemlélődő lélek nem ítél el másokat kiütköző gyöngeségeik miatt

Mikor az ördög, a gonoszság atyja, látja, hogy a szemlélődő lelkek oda emelkednek lélekben, ahonnan őt kevélysége miatt kivették, minden módon magával akarja őket rántani a pokolba. Mivel azonban nyíltan nem diadalmaskodhat felettük, titokban akarja rászedni őket. A különféle gonoszságok mellett főként elbizakodottságra és mások elítélésére csábítja őket, s hivatkozik az Apostolra: *A lelki ember mindent megítél.*⁴⁴

Ó, mily szörnyű e titkon lappangó halál! Elúzi a lélektől a felfuvalkodottságot utáló Istent, tönkre teszi a testvéri szeretetet, *a bíborban neveltekkel szemétdombot öleltet,*⁴⁵ a lelki örömet jóra való restségre változtatja, és aminek Isten dicsőségét kellene céloznia, azt az ördög kezére játssza.

Hát azért száltál föl, ó ember, a szemlélődés magaslatára, hogy nagyobbat zuhanj? Mert ha másokat elítélsz, az lesz a sorsod. Foglald el tehát lélekben a legutolsó helyet,⁴⁶ akkor majd nem lesz honnan leesned; ajánld fel cselekedeteidet Istennek, és mindent felajánlottál.

Figyelj reám és tanuld meg most, – te, a szemlélődés édességének élvezője, – hogy Isten a dicsőségre alkotott teremtmények között miként osztja el ajándékait. Mindenkit másban részesít; részben azért, hogy ne egy, hanem sokféle módon magasztalják, részben pedig azért, hogy gazdagsága feltárásával sokféle anyagot nyújtson nekünk nagysága dicsőítésére.

Először is gondold arra, hogy az Isten, mint jó családanya, háztartása elrendezésekor számba veszi fiai képességét, okosságát és jóságát, és eszerint osztja el közöttük a hivatalokat és méltóságokat. Neked, szemlélődőnek, az jusson eszedbe mindenek előtt, hogy a kegyes Isten, a te jóságos Atyád, ismerve teljes tehetetlenségedet, nem akart veszedelmes, nehéz és bonyolult feladatokkal megbízni, azért kegyességében, mint afféle beteget, a szemlélődés nyugalmaival vigasztal. Másokat viszont, akik az erényekben már mélyen meggyökereszkedtek és a szeretet tüzében égnek, veszedelmes és nehéz pontokra állított. Természetesen nekik is megadja munkájukban a vigasztalást, munka után pedig a békés nyugalmat.

Mikor tehát lelkiekben buzgólkodsz, míg mások egyebekben foglalatoskodnak, ne ítélj el őket, hanem e munkamegosztásban is ismerd fel a kegyes Isten bölcsességét. Másokat erősnek, magadat pedig gyöngének tekintsd. Hogy is tarthatnád magad erősnek, mikor nagy gyengeségedben még a puha ágyban, vagyis a szemlélődés édességében sem tudsz kitartani, hanem széltől hányatott nádként ide-oda ingadozol? Mit tennél akkor, ha *egyik kezeddal építened, a másikkal pedig harcolnod*⁴⁷ kellene? Alighanem elhagyna a bátorságod!

Dicsérd tehát Uradat Istenedet, amiért az élet viszontagságos küzdelmeit a hatalmasokra, a tudományok művelését az okosakra, a földi javak szétosztását pedig a kegyes szívű emberekre bízta. Téged pihenni hagyott a szemlélődés csendjében, nehogy kimerülj. Egyszerűséged megőrzése végett nem áldott megtudni vágyó elmésséggel, végül pedig szegénységre s a világ megvetésére hívott, nehogy rossz sáfár legyél.

Ne dicsekedj tehát, hanem alázd meg magad. Felebarátjaid fölött ne ítélkezz, inkább magasztald őket. Azoktól sem tagadd meg ezt, akiket tétlenkedni látsz. Tartsd őket bölcs és becsületes embereknek, akik a tolvajoktól való félelmükben elrejtik szerzett kincsüket, azért rejtekben munkálkodnak, a nyilvánosság előtt pedig nyugton maradnak. Vagy gondold azt,

⁴⁴ I. Kor. 2, 15.

⁴⁵ Jer. sir. 4, 5.

⁴⁶ Luk. 14, 10.

⁴⁷ V. ö.: II. Ezdr. 4, 17.

hogyan az, aki a *szeleknek súlyt adott*,⁴⁸ nyilvános, de csekély értékű dolgokban megtűri fogyatkozásukat, nehogy az Úr nagy ajándékai miatt kevélység szállja meg őket. Mindazonáltal, ha mégis veszélyesnek látod helyzetüket, imádkozz értük, és ha lehet, csalogasd őket a nyugalmi imára.

Vezess vissza mindent a Teremtő dicséretére. Erre segít a következő gyakorlat, amelynél azonban Isten segítségével jobbat is találhatsz.

A magas világi és egyházi méltóságokat tekintsd úgy, mint az Isten dicsérendő nagyságának és hatalmának megnyilvánulásait. A tudósok munkájában pedig, akik a Teremtő és teremtmények rejtett titkait is felkutatják és az utolsó szóig rendszerbe foglalják, lásd és magasztald az Isten bölcsességét. Az anyagiakkal küszködőket úgy tekintsd, mint akik révén Isten körültekintő okossága gondoskodik a szemlélődők szükségleteiről.

A szeretet gyakorlói juttassák eszedbe Isten túlaradó jóságát. A bírások az ítéletére, a büntetést osztók igazságosságára figyelmeztessenek. A szigorúak emlékeztessenek az isteni Igazságosság szigorúságára, a vádlók és vizsgálóbírók látása pedig a jövőre. Ha enyhe bírót látsz, magasztald bennük az Isten irgalmát.

Ha meleged van, gondold a mennyei Atya égő szeretetére, amelyet Fia megtestesülésében és kereszthalálában tanúsított irántunk; ha fázol, vágyakozzál a nyomorúság tüzeiből az örökélet enyhítő vizére.

Ily módon mindent visszavezethetsz a Teremtő dicséretére és magasztalására. Ne is legyen olyan teremtmény, amelyben ne a Teremtőt tisztelnéd. Már csak azért az egyért is megérdemlik a teremtmények csodálatodat, mert az Isten az, aki megalkotta és fönntartja őket. Ilyenformán Alkotójuk nevét hirdetik.

E néhány példát azért hoztam fel, hogy megmutassam neked a magasabb tökéletesség útját, és rávezesselek arra a tapintatos, megkülönböztető ítéletre, amelyre az apostol buzdít, akit azonban te félreértettél. Szent Pál ugyanis semmiképpen sem akarja a lelki embereket mások elítélésére sarkalni, hiszen világosan kimondja: „*Ne ítéljetek idő előtt*”,⁴⁹ vagy máshol: „*Ki vagy te, hogy kárhoztasd a más szolgáját?*”⁵⁰ ellenkezőleg azt mondja, hogy a testi ember nem érti meg a teremtmények igazi értékét,⁵¹ a lelki szemekkel látók azonban jobban felfogják.

Alkoss tehát ezután is ítéletet minden teremtményről, de ítéleted ne álljon másból, mint az Isten bennük megnyilvánuló hatalmának, bölcsségének és jóságának felfedezéséből. Így mindenkinek Alkotóját magasztalod bennük.

Ha valakit teljes bizonyossággal, vagy legalább is nagy valószínűséggel bűnösnek ismersz, légy óvatos, és se ne ítéld el, se ne dicsérd, hanem mutass visszatetszést a bűn iránt és részvétet a bűnös iránt. Adj hálát Istennek, aki nem engedte, hogy még súlyosabban vétkezzék, vagy hogy te kövesd el az ő vétkét. Légy meggyőződve, ha nem vigyázna rád az Isten, te még súlyosabb és ocsmányabb bűnökbe esnél.

Esedezve kérjed az Urat, hogy emelje ki őt és minden bűnöst a bűn sarából, téged pedig óvjon meg minden gonosztól.

Ha ugyanis nem érzel részvétet bűnös felebarátjaid iránt, megkeményedik szíved a jóra, és talán fék nélkül rohansz majd a bűnök útján. Mert aki imával és esedezésekkel nem támogatja testvérét az Úrnál, – noha megtehetné, – meggyőződésem szerint, azt hamarosan elhagyja az Isten.

⁴⁸ Job. 28, 25.

⁴⁹ I. Kor. 4, 5.

⁵⁰ Rom. 14, 4.

⁵¹ V. ö.: I. Kor. 2, 14.

Most már könnyen elképzeld, mily messze távolodik az Úr azoktól, akik együtt gúnyolódnak a gyalázkodókkal és együtt tapsolnak a többi bűnösökkel, ami által pártolják őket.

Alkalomadtán tehát intsd meg a bűnöst, vagy ha ez úgysem használna, legalább tekinteted szomorúságával indítsd valamelyest bánkódásra. Ne aggasszon az illető nagysága, mert csak az a nagy, aki közel van Istenhez, – minél közelebb van hozzá, annál nagyobb. A dolgok rendjének bűnös felforgatása volna az, ha félnénk és nagyra tartanók a sátán csatlósát, s megvetnők az Isten fogadott fiát, az örök haza zálogának birtokosát!

Valóban, ez lenne a legnagyobb örültség, amitől mentsen meg bennünket a mennyei Atya bölcsessége. Ámen.

XII. Mily kevés az igazán engedelmes ember!

*Ki adhat fejemnek vizet és szememnek könnyforrást,*⁵² hogy sírhassak a tökéletes lelkek csekély száma miatt? Mert a föld, noha az Isten igéje és Krisztus példája öntözi, mégis csak tövist és bojtorjánt terem gyümölcs helyett.⁵³ Valóban, minél drágább az elveszett kincs, annál nagyobb a szív keserősége. De hogy a sok közül legalább néhányat lássunk, tárgyaljunk először a szerzetesi élet alapjáról, *az engedelmességről*.

Íme, nézz csak szét magad körül, találsz-e csak néhányat is, aki tökéletesen engedelmeskedik? Azt hiszem, nagyon keveset, vagy talán egyet sem. Csodálatos dolog, hogy – bár a szerzetesrendek és szerzetesek folyton szaporodnak –, tökéletes engedelmességet csak ritkán találunk. Hiába! Bár *megsokasodott a nép, nincs öröm lelkében!*⁵⁴

Mondd csak, ki akar ma az előljáróknak engedelmeskedni? Nemde inkább azt akarjuk, hogy az előjáró szolgáljon minékünk? Nem akarunk alkalmazkodni akaratahoz, mégis megkívánjuk, hogy mindenben a mi akaratumk szerint járjon el. Ha pedig valamiben hiányt szenvedünk, már jobban zúgolódunk ellenük, mint az urak cselédjeik ellen. Egyáltalán nem kíméljük nyelvünk fullánkját. Még szégyenletesebb, hogy ami különben kedvünkre volna, előljáróink parancsa miatt azt is meggyűlöljük. Már nem akaratumk teljesítésén és magunk tökéletesebb megtagadásán jártatjuk eszünket, hanem inkább azon, hogy miként álljunk ellen, ha nem rendelkeznek tetszésünk szerint, vagy valami színlelt mentség segítségével, miként bújjunk ki parancsaik alól. Folyton azt kutatjuk, hogy mily körülmények között és mely pontokban nem tartozunk engedelmeskedni. De jaj nekünk! Lucifert utánozzuk, aki inkább akart uralkodni, mint szolgálni. Féltő, hogy mi is az ő sorsában osztozunk.

Mennyire megszegyenít bennünket a szenvedő Krisztus, aki mindhalálig engedelmes volt értünk! Tökéletesen kiüresítette magát,⁵⁵ és lemondott mindarról, amit az emberi akarat kívánni szokott. Őt utánozzák atyáink, akik előjáró létükre is az alattvalók alattvalóivá tették magukat. Abban lelték kedvüket, ami tulajdon akaratumkkal ellenkezett, és édes gyönyörűséggel engedelmeskedtek még azokban a dolgokban is, amelyek a külső ember megszegyenítését, megszorítását és kiüresítését célozták. Nem azt méricskelték, mi jobb, biztosabb, dicséretesebb –, mint némelyek teszik közülünk a szabadulás reményében –, hanem mindenben szent buzgalommal teljesítették az előjárók tetszését, bármilyen nehezek vagy jelentéktelenek voltak is -; föltéve természetesen, hogy nem ellenkezett Isten akaratával.

Oly nagyra becsülték az engedelmességet, hogy ha kellett, akár a vízen is átmentek vagy orozslánokat fogtak.

Az a szerzetes is bízott az engedelmesség voltában, aki apátja parancsára fáradtságos munkával száraz fát öntözött egész éven át.⁵⁶ Isten azzal mutatta meg az engedelmesség főségét, hogy a holt és száraz fa, az engedelmeskedő érdeme jutalmául, gyümölcsöt termett.

Mit dicsekszünk tehát engedelmességünkkel? Miért nem szégyenkezünk inkább kevelységünk miatt? Vajon nevezhet-e bennünket valaki apostoli férfiaknak? Félek, hogy még a keresztény nevet sem érdemeljük meg, s inkább Lucifer követőinek vagy ördögösöknek nevezhetnének bennünket. Mert vajon keresztény-e az, aki éppen az ellenkezőjét cselekszi annak, amit Krisztus cselekedett? Krisztus, az Isten Fia, bár embersége

⁵² Jer. 9, 1.

⁵³ Gen. 3, 18.

⁵⁴ Iz. 9, 3.

⁵⁵ V.ö.: Fil. 2, 7. 8.

⁵⁶ Libr. V. De vita s. patrum, 14, 17, 4. és 3.

szerint is teljes volt mindenben kegyelemmel, tudománnyal és lelki boldogsággal, mégis engedelmeskedett Józsefnek és Máriának.⁵⁷ Sőt az adópénz megfizetésében még az ördög csatlósainak akaratát is teljesítette.⁵⁸ Mi pedig, – holtak csontjaival telt s fehérre meszelt sírok, – úgy akarunk feltűnni külsőleg az emberek szemében, mintha meghaltunk volna a világnak, holott bensőnkben, a kevélység eledelén még mindig a világnak éldegéltünk.

A szent engedelmisség rovására azt hangoztatjuk, hogy nem szolgaságra, hanem szabadságra vagyunk hivatva.⁵⁹ Elfeledjük, hogy Istennek szolgálni annyi, mint uralkodni, s minél készségesebben vesszük magunkra az engedelmisség igáját, annál nagyobb megtiszteltetésre tesszük magunkat méltókká.

Az engedelmisség nemcsak az örök életben tesz bennünket királyokká, hanem már itt a földön is. Az eredeti állapot visszaállításával függetlenít a teremtmények befolyása alól, és csak akkor engedi meg lelkünk hullámozását, ha az az Isten dicsőségére szolgál. Javunkra fordítja megpróbáltatásainkat és haladó testünkben olyan Isten dicsőségét szomjazó és munkáló angyali életet teremt, amely egy pillanatra sem lesz hűtlen Ura szolgálatában.

Mily csodálatos erény! Megváltónk szolgálatában elfeledteti velünk önmagunkat, s ezáltal, – bár még testben a földön járunk, – lélekben már az égiek közt tanyázzunk! Miért zúgolódnál hát az engedelmisség miatt? Hiszen, amikor az apostol azt mondja, hogy nem szolgaságra vagyunk hivatva,⁶⁰ csak a szolgálai félelem kiváltotta engedelmisségtől óv. Ezménye tehát nem az önfejlés, hanem a fiúi szeretetből fakadó szabad engedelmisség. Az Úr nem tetszés szerint való cselekvést ír elő követőjének, hanem: „*Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét és kövessen engem.*”⁶¹ Ez az engedelmisség, amelyet az ó- és újszövetségi szentírás egyaránt dicsőít. Ha helyes nagyravágyás lakoznék szívedben, szívesen szolgálnál Istennek és helyetteseinek, s méltóságodon alul valónak tartanád nemes lelked alávetését egyéb teremtménynek. Csodálatos ugyanis, hogy míg az ember szégyell szolgálni Isten helyetteseinek, nem röstelli elfecsérelni drága idejét egyéb, hitvány és semmit érő teremtmények szolgálatában. Azért az okos ember, eddigi lázadó életének láttára, ezután mindenben megtagadja akaratát. Menekül önmagától, s ha Isten dicsősége úgy kívánja, még azt is eltűri, hogy mindenki lábbal tiporja.

E lelkületet adja meg nekünk Az, aki Atyjának engedelmeskedve kereszthalált halt érettünk. Ámen.

⁵⁷ Luk. 2, 51.

⁵⁸ Máté 17, 23. kk. és 23, 27.

⁵⁹ Gal. 5, 13.

⁶⁰ V. ö. Gal. 4, 31. és Ef. 6, 5. kk.

⁶¹ Máté 16, 24.

XIII. A test panasza Krisztus ellen

Nézd csak, mint panaszkodik a test a szemlélődés magaslatára emelkedett lélek, illetve a lelket felemelő Krisztus ellen.

A test panasza: Istenem, igazságos és végtelen irgalmú Atyám! Mérd fel kérlek igazságoddal a rajtam esett sérelmet és irgalmaddal szánj meg engem. Bölcs és erős Fiad ugyanis megkörnyékezett bölcsességével, erejével pedig erőszakot követett el rajtam.⁶²

Fiad, a végtelen Bölcsesség, az enyémhez hasonló testbe rejtezett, azután pedig kimondhatatlan alázattal és túlaradó jósággal belopózott hozzám. Mindenkinél alázatosabb és megvetettebb volt. Magára vette terheinket, hordozta gyöngeségeinket, míg végül mérhetetlen szenvedések között a kereszten kínhalált szenvedett. Szeretetének jeleként megnyitotta oldalát és onnan árasztja reánk a szentségi kegyelmeket. Még tovább ment! Testét ételül, véréit italul adta, önmagát jutalmul ígérte, azoknak pedig, akik parancsaidat teljesítik, *anyjának és testvérének*⁶³ hívta. Mindezek betetőzéseként pedig e földi élet határain túl, az örök hazában, *felövezvén magát, asztalodhoz ültet és szolgál nekünk.*⁶⁴

Mindezekkel, és egyebekkel, amelyeket nem tudok, de nem is vagyok képes elsorolni, a nekem rendelt lelket egészen magához csalogatta. Ezenkívül belépett még legbensőbb szentélyébe is, és kedveskedéseivel úgy befonta, hogy reám már nem is gondol, hanem inkább sanyargat, megvet, bántalmaz és semmibe vesz. Ami még rosszabb, ezekre áhítozik; szereti és különös imáiba foglalja azokat, akik velem ilyeneket cselekszenek. – Halálig gyötrődöm, és nem törődik velem, a mocsárban fetrengok, ő pedig ujjong vesztemen.

De miért növeli fájdalmamat és miért kívánja gyötrődésemet? Ami öneki dicsőség, az úgy látom, nekem csak jogtalanságot, szégyent és minden elképzelhető szenvedést jelent. Míg engem a keserűség tengerében hagy, addig ő maga Fiaddal időzik, őt követi, testét eszi és véréit issza. Most vele látom a kis jászolban, majd a Szent Szűz ölelő karjaiban. Mindig csak szent Fiaddal látom. Vele szomjazik és éheznek, elviseli gyalázatát és sebeit. Vele szomorkodik és vele vigad az égben. Együtt járnak-kelnek, el sem tud lenni már nélküle. Mit mondjak hát, Atyám, Fiadról, aki a lelkemet így lerészegítette szeretetével és elidegenítette tőlem?

Ha rablást követett el, adasd vissza, kérlek, mert szerintem nem kis dolog egy lélek elrablása. Miért szereti e lélek csak a te Fiadat, miért gyűlöl engem, és miért hagy el minden egyebet? Fiad szerelme egészen elnyelte, rajta kívül már se nem lát, se nem hall, se nem ízlel, se nem szagol semmit. Mindig karjaiban pihen, és részegülten élvezi boldogító édességét.

Nem csodálkozom azon, hogy lelkem Fiadhoz tapad, mert kőnél keményebbnek, vasnál érzéketlenebbnek kellene lennie, ha annyi jótétemény láttára is másként cselekednék. Hol van oly kemény vas, mely a szeretet ily forró tüzétől viasz módjára fel ne olvadna? Azért jóságos Atyám, nem is panaszkodom én a lélekre, amit tennie kellett, hanem inkább Fiadra, aki jótéteményeivel őt magához láncolta, engem pedig a nyomorban hagyott.

Mivel teremtményem vagy, irgalmasan szolgállok neked igazságot. Te, bár a lélek szolgálja vagy, mégis mindig uralkodni akartál. Helytelenül cselekedtél, mert a lelket a magad, nem pedig az én szolgálatomra sarkaltad. Minden rosszra hajlamossá tetted, s bár képmását viselte, mégis az ördög szolgálatára állítottad. Rút és undok vadállathoz tetted hasonlónak és úgy eltorzítottad, hogy nem ismertem fel benne teremtményemet.

⁶² Utolérhetetlen bájjal szólaltattja meg szerzőnk az evangéliumi és a szemlélődő élet terhe alatt sanyargó testünket. A testnek túrnia, szenvednie kell a lélek üdvösségéért ebben az életben.

⁶³ Máté 12, 50.

⁶⁴ Luk. 12, 37.

Azért kellett Fiamnak testet öltenie, hogy szeretetemnek s szeretetének megnyerje a lelket. Mivel pedig a lélek a test rabságában halott volt, Fiamnak meg kellett halnia, hogy életre támassza. Tehát nincs itt szó rászédésről vagy csalásról, hanem kimondhatatlan felmagasztalásról. Mivel te, amióta csak befogadtad, mindig gonoszul bántál lelkeddel, Fiam pedig szeretetében önmagát adta érte, a tökéletes igazságosság azt követelné, hogy teljesen neki adjam át a lelket, te pedig mindenki gyalázatára egyedül maradj. Azonban mivel nemcsak igazságot, hanem irgalmasságot is kértél, azt akarom, hogy a lélek gyönyörűsége olykor-olykor reád is kiáradjon. Ezen felül pedig az örök életben gazdagon megjutalmazlak, és ha mostantól kezdve mindenben engedelmeskedsz a léleknek, nemcsak a pokoltól, hanem a tisztítóúztól is megkíméllek, én, aki élek mindörökkön örökké.

XIV. Szívesen elmélkedjünk Krisztus kínszenvedéséről?⁶⁵

Gyűljetek egybe mindenünnen,⁶⁶ és csodáljátok az Istennek reátok kiáradó nagy szeretetét, és azt az elvakult gonoszsgót, amellyel azt viszonzátok. Ha ugyanis az Isten Fia elválaszthatatlanul egyesült az emberi természettel, mennyivel szívesebben kellene nekünk övele egyesülnünk? Ha oly lángoló szeretettel egyesült velünk, porból és hamuból gyúrt emberekkel, hogyan kellene nekünk megnyitnunk szívünket befogadására? Mily esztelen sok lélek, ehelyett inkább a szeméthez tapad! Az Ige nem azért lett testté, hogy testünkhöz tapadjunk, hanem azért, hogy – miként Ő testben élve testét megtörte és keresztre szögezte, lelkével pedig a földiek helyett az Istennél időzött, – úgy a mi lelkünk is, a test sanyargatása révén az égiekhez emelkedjék.

Ó, mily vak is az ember! Minden idejét testére és annak szükségleteire fordítja, hasonlíthatatlanul nemesebb lelkét pedig elhanyagolja és semmibe veszi. Se nem táplálja, se nem nyugtatja meg a Legfőbb Jó keblén, holott ezt mindennél könnyebben és édesebb gyönyörűséggel tehetné. Az Isten ugyanis mindenütt felajánlja magát az embernek, és Fia halálán kívül, semmi ellenértéket nem kíván. A földi dolgok azonban folyton kicsúsznak kezünk közül, birtoklásuk pedig rengeteg gonddal, munkával és szorongással van egybekötve. Legföljebb az bírja teljesen a földet, aki mindent megvet.

Még csodálatosabb, hogy az a lélek cselekszik így, akit a test nem kényszerít, csak esetleg kissé elhajlít. Míg a testnek és kívánságainak önként veti alá magát, Istennek – jóllehet javára szolgálna, – se buzdítás, se ajándék, se sugallat hatására nem akar engedelmeskedni. Pedig ha nem lenne gonoszabb valamennyi állatnál, Istent, – hasonmását, – mindenek felett kellene szeretnie.

Ha tehát testet szeretsz, Krisztus testén kívül egyebet ne szeress, mert ez áldoztatott fel érted és az egész emberi nemért a kereszt oltárán. Forgasd hát folyton szívedben szenvedését, ez majd felemeli értelmed, és megmondja, miként kell gondolkodnod, érezned és cselekedned. Feltűzel a szenvedések elviselésére, megtanít elviselni, sőt kívánni a szenvedést és megvetetést.

Ó, kívánatos szenvedés, ó, csodálatos halál! A halál élet, a sebek gyógyítanak, a vér fehérre mos, a szenvedés gyönyört okoz, az oldalak megnyitása pedig – szívet szívvel egyesít! De még tovább is csodálkozhatsz, mert az elsötétült nap jobban világít, mint máskor, a kioltott tűz jobban lángol, a gyalázatos halál pedig dicsőséget ad. – Ó, mily bámulatra méltó, hogy a kereszten szomjazó Krisztus ittasít meg minket, s mezítelensége az erények ruháját adja reánk. Kereszthez szögezett keze felold, átvert lába talpra állít, elszálló lelke életet lehel, amikor pedig leszáll a fáról, a mennybe mutat utat.

Ó, szeretetreméltó szenvedés! Angyalivá, sőt valósággal istenivé változtatod a rólad elmélkedő lelket! Mert ez az elmélkedés úgy elmerít Krisztus szenvedéseiben, hogy Istenen és Üdvözítőnk szenvedésén kívül már semmi egyebet nem látunk. Amikor a lélek fel akarja venni Ura keresztjét, az, aki ujjain hordja az eget és a földet, szívébe rejtőzik és elvisel helyette minden terhet. Ha töviskoronájára vágyik, a dicsőség reménye koronázza; ha lemeztelenítését kívánja szenvedni, a szeretet tüzevel övezi fel az Úr; ha ecetet óhajt ízlelni, a gyönyörűség borával részegíti le; ha kigúnyoltatását akarja magára venni, angyalok tiszteletében s a Szent Szűz anyai ölelésében lesz része. Ha Krisztussal akar szomorkodni,

⁶⁵ V. ö. Szent Bonaventúra: De perfectione vitae ad sorores, 6. és Lignum vitae.

⁶⁶ Ezek. 39, 17.

örvendeni fog, ha vele akar megostoroztatni, vigasztalást talál, ha szenvedni óhajt a szenvedővel, boldogság tölti el szívét, ha vele akar függeni a keresztfán, Krisztus őt is magához szorítja édes öleléssel, s ha halálfélelmében ő is le akarja hajtani fejét, Krisztus édes csókja éri homlokát.

Ó, szeretetreméltó, ó, gyönyörűséges halál! Miért nem én voltam a kereszttel, akkor Üdvözítőnk kezét s lábát hozzám szegezték volna! Megmondtam volna Arimathei Józsefnek: Ne vedd el tőlem őt, hanem temess el velem együtt, mert nem akarok többé elszakadni tőle. De ha már ezt nem tehetem meg testemmel, megteszem legalább szívemmel. Jó vele lennem; azért benne akarok készíteni *három hajlékot*.⁶⁷ egyet kezében, egyet lábában, egy állandót pedig oldalában; ott akarok nyugodni és aludni, enni, inni, olvasni és imádkozni. Ott *szólok szívéhez*,⁶⁸ és megnyerem, amit kérek. Így Édesanyám nyomába lépek, az ő lelkét Fia szenvedésének töre járta át. Ezután már nyugodtan beszélgethetek vele, kérésemet biztosan meghallgatja, hiszen én is viselem Fia sebeit. De nemcsak a kereszten mutatkozom ám előtte, hanem kisedeként a jászolba is belefekszem, hogy isteni Fiával együtt engem is tápláljon tejével.

Ó, Uramnak, Jézus Krisztusomnak drága sebeit! Amikor nyitott szemmel beléptem rajtatok, úgy megtelt a szemem vérrel, hogy semmi egyebet nem láttam, csak tapogatózva tudtam eljutni a szeretet legbensőbb tűzhelyére: lángjai mindenünnen átöleltek, és vissza sem tudtam térni. Azért most ott lakom, kenyerét eszem, borát iszom, és oly gyönyörben fürdök, hogy nem is tudom elmondani.

Jézus pedig, aki egykor a bűnösökért a Szent Szűz méhében lakott, most engem visel keble mélyén. Csak attól félek, hogy eljön a születés ideje, s el kell hagynom édes lakhelyem. Mindenesetre, ha világra hoz, akkor is úgy bánik velem, mint az édesanya: tejével táplál, dajkál, csókjával vigasztal és oltalmat nyújt minden veszély ellen. Különben is mindig nyitva vannak sebeit, s én újra beléphetek; meg is teszem mindaddig, míg csak vele egészen eggyé nem olvadok.

Ó, mily vakok vagytok, Ádám fiai! Hát nem tudtok e sebeken át Krisztusba olvadni? Szakadatlan erőlködtek, holott nyitva áll a nyugalom ajtaja! Nem tudjátok talán, hogy Krisztus az üdvözültek öröme? Mit késlekedtek hát? Testének nyílásán át beléphetek a boldogság helyére! A láncza áttörte az angyalok örömének kapuját, s ti mégis elmentek mellette? Vagy azt hiszitek, hogy a jelen életben nem pihenhet el Krisztusban a lélek, s azért addig vártok, míg feloszlik testetek? Hidd el nekem, ember, ha belépsz e szűk nyílásokon át, nemcsak a lelked, hanem a tested is nyugalmat és csodás boldogságot talál. Mert ami testi, vagy testire törekszik, az e sebek kapujában olyan szellemivé válik, hogy az r eddességén kívül minden egyebet semminek tekint. Sőt, ha a lelket az engedelmesség vagy egyéb hasznos foglalkozás netalán elszólítaná onnan. A test a gyönyör miatt akkor is maradni kíván. Ha ilyen edességet élvez a test, elképzeheted, mit érez a lélek: e nyíláson át összeforrott Krisztus szívével. Kifejezni, természetesen, nem tudom, tapasztald meg, és te is megtudod.

Íme, az illatos gyógyszerekkel teli gyógyszertár tárva-nyitva áll! Lépj be hát a sebek ablakán, és végy magadhoz gyógyító, helyreállító, óvó és fenntartó gyógyszereket. Megtalálod valamennyit; olyan drága győzelmes olajt vehetsz, amelyet csak kívánsz. Ha enyhet adó édes kenőcsöket is akarsz, ismét csak e sebekbe igyekezz belépni.

Íme, nyitva a paradicsom kapuja! Longínusz lánczsája eltávolította az angyal villogó pallosát.⁶⁹ Íme, az élet átfűrt törzsű s ágú fája: ha vágyaid letéve nem lépsz be üregébe lábbal s szívvel, nem élvezheted gyümölcsét. Íme, nyitva áll az Isten édes bölcsességének kincsesháza: lépj be a sebek ajtaján, s meg fogod ismerni gyönyörűségét.

⁶⁷ V. ö. Máté 17, 4.

⁶⁸ Oz. 2, 14, és Luk. 2, 25.

⁶⁹ V. ö. Gen. 3. 24.

Ó, boldog a lándzsa s a szögek: méltók voltak ilyen ajtók megnyitására! Ha én lettem volna e lándzsa, nem távoztam volna el Krisztus oldalából, hanem azt mondtam volna: *Ez lesz a nyugvóhelyem mindörökre, itt lesz a lakásom, mert ezt szeretem.*⁷⁰ Ó, balga és késedelmes szívűek,⁷¹ miért kerestek hiábavalóságokat helytelen s veszélyes utakon? Inkább lépjete be a sebek nyílt kapuján, s megtaláljátok az örök fényben tündöklő Istennek Fiát!

Lelkem, Isten képmása, miért késlekedsz még? Íme, érted megsebzett édes Vőlegényed már a dicsőség fényében vár reád, hogy karjába zárjon s elhalmozzon édes csókjaival. Mégsem sietsz hozzá? Túlradó szeretetében megnyitotta oldalát, hogy neked adhassa szívét,⁷² átverette kezét, lábát, hogy hozzátérve kezéd kézsebébe, lábád lábsebébe mélyeszd, s így egészen eggyé forrjatok. Kérlek tehát, az apostol tanácsa szerint *mindent megvizsgálván*, ezt is tapasztald ki, s ha jónak látod el se távozz onnan többé. Biztosra veszem, ha belekóstolsz, rajta, kívül mindent keserűnek érzel. Belépésed után szeretnéd eltorlaszolni a sebek nyílását, hogy ki se jöhess többé. Csodálni fogod a magad és mások eddigi vakságát, és a tapasztalt boldogságtól lángra gyúlt szíved a szó szoros értelmében ki kíván törni. testedből, hogy valósággal is Krisztus sebeiben lakják. Nem is csoda, hisz gyönyörítas szenvedélye csak oda vonzza. Nézd e sebeket! Megsebesítik a sziklaszíveket, lángra gyújtják a jéggé fagyott lelkeket, és felolvasztják a páncélkebleket a szeretet tüzében! Ó, életünk édes reménysége!

Ha Urunk kínszenvedésének átélmélkedése nyomán eljutottál a tőlem jelzett, vagy azt még felülmúló boldogságra, vigyázz, ne földi élvezetekért elmélkedjél, hanem mindenben Teremtőd mérhetetlen jóságát és szeretetét dicsőítsd.

Mondd el gyakran a következő imádságot:

Uram, Szentséges Atyám! bőkezűségedre, Fiadnak értem elszenvedett halálára, Szűzanyám kiváló szentségére, Szent Ferenc és minden szentek érdemére kérlek, add meg nekem, minden jótéteményre méltatlan bűnösnek, hogy egyedül csak téged szeresselek lángoló szeretettel, epedve szomjazzam dicsőségedet, és Fiad szenvedésének jótéteményét mindig szívemben viseljem. Magamat illetőleg pedig lássam be nyomorúságomat, és ne kívánjanak egyebet, mint hogy lábbal tiporjanak és megvessenek. Ne hasson rám senki rajtad kívül; ne szomorítson meg semmi a bűnön kívül. Ámen.

⁷⁰ Zsolt. 131, 14.

⁷¹ V. ö. Luk. 24, 25. és I. Tesz. 5, 21.

⁷² V. ö. Soliloquium. c. 1, n. 39.

XV. Nagypénteki elmélkedés

„Jézus keresztje mellett állá az Ő anyja.”⁷³ Hol állsz Anyám? Nemde a kereszt mellett? Én mégis azt merem állítani, hogy a keresztben függesz Fiaddal együtt. Csak az a különbség, hogy ő testben, te pedig lélekben. A sebek, amelyek szétszórtan éktelenítik testét, mind együtt vannak szívedben. Igen, Anyám, ott döfték át lándzsával, verték át szögekkel, koronázták tövissel és itatták ecetes epével kigúnyolt és gyalázatokkal tetézt szívedet.

Ó, Anyám! miért áldoztad fel magad értünk? Nem lett volna elég Fiad szenvedése a te felfeszítettetésed nélkül is? Ó, szerető szív, miért váltál a fájdalom tengerévé? Ha szívedre tekintek, már nem szívet, hanem csak keserű mirhát és epét látok. Keresem az Isten Anyját, de csak korbácsokat és sebeket találok, mert egészen ezek borítják. Miért cselekedted ezt, miért tetted a szentség edényét a büntetés poharává? Miért nem vagy egyedül szobádban, miért mentél a Kálvária hegyére? Hisz nem szoktál te ilyen látványosságok után kapni. Hát nem tartott vissza a szűzi szemérem, vagy az asszonyi félelem? Nem rettentett vissza az utálatos gaztett, az ocsmány hely, a nagy tömeg, a bűn utálata, vagy az eszeveszett horda ördögi lármája?

Mindezeket te nem láttad, jó Anyám, mert fájdalmas szíved egészen elmerült egyetlen szerelmes Fiad gyötrelmében s halálos sebében. Nem a tömeget nézted te, hanem a sebeket, nem a tömeg szorítását, hanem Fiad átszúrását, nem a lármát, hanem a kékséget, nem a félelmet, hanem a fájdalmat!

Térj vissza, Anyánk, előbbi helyedre, nehogy a megvert pásztorral téged is elveszítsünk. Mért veszítjük el egyszerre mindkét vezérünket? Nem szoktak asszonyokat ilyen halálra ítélni, s nem is terád szabták ezt a büntetést.

Azt hiszem, meg sem hallasz, eltöltött a keserűség,⁷⁴ s szívedet elnyelte Fiad szenvedése. Mily csodálatos! Egészen elmerültél Krisztus sebében, a megfeszített Krisztus pedig egészen benne van szíved belsejében. Miként lehet a tartalmazó a tartalomban? Ó, ember, ha ezt meg akarod érteni, sebesítsd meg szívedet! A szögek és lándzsa nyílásán át majd belép az igazság is hozzád, mert bezárt szívbe nem hatolhat be az igazság napjának fénye. Azért, fájdalmas Anyánk, sebesítsd meg szívünket, s újítsd meg benne Fiad szenvedését. Megsebzett szívedet forraszd a miénkhez, hogy Fiaddal együtt mi is átveressünk.

Ó, miért nem lehet enyém e szív, hogy mindig láthatnálak Fiaddal átszegezve! De ha már nem akarod nekem adni sem felfeszített Fiadat, sem megsebzett szívedet, kérlek, add nekem legalább Fiad sebeit s a gyalázatot, kigúnyolást, megvetést és mindazt, amit veled együtt érzett s szenvedett. Melyik anya nem sietne a maga és fia terheit a szolgál vállára rakni?

De ha már úgy megittasodtál tőlük, hogy sem magadtól, sem Fiadtól nem akarod elszakítani őket, legalább engedj részt vennem a gyalázatok és sebek viselésében, hogy vigasztalástokra én is társatok legyek a szenvedésben.

Mily boldog lennék, ha sebeiteket én is viselhetném! Mi lehetne drágább mint Fiad átszúrt testével s a te nyitott szíveddel egyesült szívem? Nemde a te szíved tele van kegyelemmel? S ha nyitott, akkor ugyebár, ez a kegyelem átárad a hozzá forrott szívre is? Ha pedig Fiad a szentek dicsősége annak a dicsőségednek édessége nem ömlik-e a vele egybekötött szívre is? Világos, hogy így van, nem is lehet másként, csak attól félek, hogy – bár közel hisszük magunkat – még nagyon messze vagyunk e szent valóságtól.

Mondd, Anyám, miért nem adod meg amit kérek? Ha megbántottalak, büntetésül sebesítsd meg szívemet; ha pedig jól szolgáltam neked, akkor jutalmul adj nekem sebeket.

⁷³ Ján. 19, 25.

⁷⁴ V. ö. Jer. sir. 1, 20.

Hol van kegyes irgalmasságod? Miért vagy kegyetlen irántam, hisz mindig jóságos voltál? Miért vagy fukar most, hisz mindig bőkezűen adakoztál? Nem kérek tőled sem napot, sem csillagokat, hanem csak sebeket. Miért takarékoskodsz annyira velük? Vagy, vedd el tőlem testi életemet, vagy sebezsd meg szívemet! A gyalázat és szégyen pírja lepi el arcomat, ha téged s Fiadat sebekkel borítva, magamat, hitvány szolgát pedig sértetlenül látom.

Tudom, már mit teszek! Szűnni nem akaró kiáltozás és könnyek között lábadhoz vetem magam, és addig könyörgöm, míg terhedre nem leszek. Akkor, vagy teljesítsd kérésemet vagy veréssel távolítsz el. Én azonban megállok, és felfogom csapásaidat míg csak csupa seb nem lesz testem. Ha pedig verés helyett kedvesen bánysz velem, akkor maguk a kedvességek sebzik meg szívemet szereteted nyilaival. – Ha viszont szóba sem állsz velem, akkor a nagy fájdalom és szomorúság üt ki rajtam sebeket, s így sebek nélkül semmiképpen sem távozom el tőled. Ámen.

Ezért a kegyelemért imádkozzál, s ezt kívánd magadnak és felebarátodnak. Testvéred előrehaladásának pedig örülj akkor is, ha magad nem haladsz. Ha szomorkodnál miatta, ezzel az egy bűnnel hármis gonoszságot követtél el egyszerre. Először gyűlölöd Isten dicsőségét, amely annak jótetteiből fakad. Másodszor megveted Krisztus szenvedését, noha annak célja éppen erényes életünk felvirágoztatása. Harmadszor lábbal tiprod a felebaráti szeretet parancsát, amely előírja, hogy szeresd felebarátodat mint tenmagadat, és tartsd tiszteletben javait, miként sajátodat.

Tehát szeresd és mozdítsd elő szorgalmasan felebarátod javát, főként lelki, de szükség esetén anyagi téren is. Akkor majd az Úr is ellátja lelki szükségleteidet, végül is pedig fölhív az égi hazába, hová vezessen el minket Az, aki elszenvedte értünk a kereszt gyalázatát. Ámen.

XVI. A szemlélődő lélek senkit sem tart magánál tökéletesebbnek

Mikor az ősellenség már mások elítélésére sem tudja rávenni a szemlélődőket, legalább azt akarja velük elhitetni, hogy ők, akik oly sok jócselekedetben bővelkednek, tökéletesebbek azoknál, akik külső munka, virrasztás, böjt és nyugalmi ima helyett látszólag tétlenkednek, vagy olyan dolgokkal foglalatostkodnak, amelyekben a tökéletesek valamikor vétettek.

Ó, mily sötét veszedelem külsőből ítélni meg az emberek belsejét! A lelki épülethez nem annyira testi, mint lelki munkára van szükség. Sőt, a testi a lelki nélkül nem is kedves Isten előtt, a lelki azonban testi nélkül is tetszik az Úrnak, s ami az egyiknek gyakran ártalmára van, az a másiknak hasznos lehet. Miként az ember-arcok, úgy az életmódok és utak is különböznek. Azért mikor másokat dicséretreméltó cselekedeteid utánzásában hanyagoknak! Látsz, gondold azt, hogy titokban, vagy legalább szívük szentélyében ők is kiváló dolgokat művelnek. Mivel pedig Isten, szívük szentsége miatt már úgyszólván különösképpen szereti őket, nem rak vállukra még külső munkákat is, nehogy a kettős teher alatt összeroskadjanak.

Az effajta kísértés elűzésére gondold meg először, hogy a király fiai napi kenyerüket nem mindennapi munkával szokták megszerezni, hiszen a király gazdagságából nagyobb munka nélkül is kiváló ellátásban, részesülhetnek. Így van ez szó szerint a lelki életben is. Az egyiknek valamely ájtatosság elvégzése vagy a belső áhítat felkeltése nagy munkába kerülhet, míg a másik éppúgy, vagy még jobban elvégzi ezt lelkének egyszerű Istenhez-emelésével is.

Másodszor azt is vedd fontolóra, hogy hátha, az, amit te ismételten nekilendülő munkáddal el akarsz érni, másokban már réges-rég meggyökeredzett. A lelki hatások pedig talán azért nem látszanak meg rajtuk úgy, mint rajtad, mert csak, az új lelki édesség idéz elő változást.

Mivel azonban ők már rég megváltoztak, az ilyesmi nem idéz elő rajtuk látható változást, csak tökéletesíti és megőrzi erényeiket.

Ha pedig a szeretet hevétől valósággal felolvadsz, ne gondold magad tökéletesebbnek azoknál, akik nem látsz hasonló jelenségeket. Mert miként az anyagi nap, szintúgy az igazság Napja is igen különböző hatásokat idéz elő melegével. Egyeseket szeretetének hevével úgy felolvaszt, hogy tagjaikat is alig bírják mozgatni, másokból viszont kiszárítja nemcsak a bűn vizenyősségét, hanem még a bűn nyomainak nedvét is. Ezzel úgy megerősödnek a jóban és a kísértések leküzdésében, hogy már semmi sem választja el őket Isten szeretetétől. Vannak, akik külsőleg-belsőleg valósággal édesre érlelődnek. Eltűnik lelkük fanyarsága, s úgy tetszik, mintha már nem is a földön, hanem az égben lagnának. Ismét mások, mint a fák növekednek, s bár édességeket nem élveznek, Isten szemében mégis napról-napra nagyobbak lesznek. Olyanok is vannak természetesen, akik elrothadnak –, ezek a rosszak.

Ha tehát a kegyelemnek e gyümölcsei közül egyet-mást tapasztalsz lelki életedben, fel kell tételezned, hogy ilyen, vagy még kiválóbb ajándékkal testvéreidet is megáldotta Isten. Mert ha nem is olvad fel a szeretet kohójában olyan gyorsan, mint te, de ehelyett esetleg erősödik, érik és növekszik a jóban, ez pedig talán még többet ér. Az is lehet, hogy míg olvadozni látszol éppen elernyedsz, azért ilyesmi miatt senkit se ítélj magadnál tökéletlenebbnek, hanem inkább azon légy, hogy elérd az ő színvonalukat.

Ugye, milyen nevetséges lenne, ha a nap hevétől olvadozó viasz azt mondaná a többi teremtményeknek: ti nem élvezitek a nap melegét vagy legalább is nem olyan fokban, mint én. Mert ha a fát és gyümölcseit nem is olvasztja fel a nap, mégis több áldásban részesíti őket, mint a viaszt.

Még más módon is leszerelheted az effajta kísértést. Nézd csak az Isten természetes jótéteményeit. Ugye, valamennyi teremtmény részesedik bennük, de mind más-más szempontból. Így van az az értelmes teremtményekkel is a természetfeletti rendben: a kegyelem ugyanis tökéletesíti a természetet.

A lelki javaknak e különféleségét sejteti az apostol is a korinthusiakhoz írt levelében, amikor azt mondja:⁷⁵ „*Azt szeretném, hogy mindnyájan olyanok legyetek, mint én magam, – s hozzáteszi: de kinek-kinek saját ajándéka van Istentől, és pedig az egyiknek így, a másiknak meg amúgy.*” S ha így áll a dolog, miért ne élhetnének mások más lelki életet, mint te!? Egyeseket ugyanis a nyugalom, másokat pedig a munka vezet Istenhez, és akárhányszor megesik, hogy az az értékesebb, amit mi kevesebbre becsültünk.

Ne tarts tehát magadnál tökéletlenebbnek valakit, csak azért, mert nem azt teszi, amit te.

Ha testvéredet mások társaságában látod, míg te a magányban vagy, gondold azt, hogy mivel ő az Isten s ember iránt való szeretetben tökéletesebb, az Úr testvérei társaságában éppúgy vele van, mint a magányban. Te ellenben, gyarlóságod következtében alig tudsz érintkezni felebarátjaiddal anélkül, hogy meg ne sértsd őket, Istenhez pedig talán sohase volnál képes tökéletesen felemelkedni, ha nem különülnél el testvéreidtól. Ez, persze, tökéletlenség. Bezzeg, az angyalok épp oly tökéletes szeretettel szolgálják az Istent, mikor bennünket őriznek, mint mikor az égben időznek. Nem azért mondom ezt, mintha tökéletesen utánozhatnók őket már a földön, – hiszen vándorok vagyunk –, de azért valamiképpen, mégis nyomukba léphetünk.

Azt is feltételezheted, hogy már a külső világtól egészen elszakadva, lelkünk mérhetetlen Istenbe-törése testüket feloszlással vagy végső elgyengüléssel fenyegeti. Ezért, – egyrészt, hogy teljesen el ne ernyedjenek, másrészt, hogy szentségük napfényre ne jöjjön, – Isten dicsőségére és felebarátjaik vigasztalására olykor-olykor társalgásba elegyednek. Ezért esztelenség volna testvéreinket bármilyen tréfáért elítélni vagy tökéletlennek tartani. Sokan vannak ám olyanok,

akik külsőleg igen becsületeseknek látszanak, holott lelkük mélyén kevés jót művelnek, vagy ami még rosszabb, embertársaik előtt a szentség illatát árasztják, lelkük pedig telve van mindenféle utálatossággal. Jaj nekik, mert már elvették színlelt szentségük jutalmát.⁷⁶

Viszont olyanokban sincs hiány, akik az emberek szemében szerteleneknek vagy éppen bűnösöknek tűnnek fel, holott Isten barátai, és szívükben mennyországot hordanak.⁷⁷ Nem akarom azonban ezzel kétségbe vonni, hogy a külső viselkedés legtöbbször a belsőt tükrözi. Éppen azért, mivel sem ezt, sem az ellenkezőjét el nem dönthetjük, tartsunk csak mindenkit Isten gyermekének és magunknál szentebbnek, hacsak az ellenkezőjéről kézzelfoghatóan meg nem győződünk; mert ha felebarátjaink jósága és szentsége bizonytalan is, a mi sok vétünk és gyarlóságunk biztos.

Nem vitathatjuk el nagy elbizakodottság nélkül senkitől sem az isteni kegyelem áldását azért, mert nem minden tette nyeri meg tetszésünket. Nem esztelenség-e az Isten tetszését a magunkéhoz mérni? Pedig ezt tesszük, amikor valami nekünk visszatetsző dologról azt gondoljuk, hogy az Istennek sem tetszik.

Amikor azt látod, hogy egyesek a külsőséges dolgokba merülnek, gondolj arra, hogy ezzel is a Teremtőt dicsőítik, s így kerülő úton jobban megközelítik Istent, mint te egyenes irányban. Talán lángoló szeretetükben az egyes teremtményekben igyekeznek fellelni az Istent, akiről elismerik, hogy mindenben szerfölött dicséretes, kívánatos és szeretetre méltó.

Boldogságos öröm tölti el lelküket, ha látják, mint ragyog fel Isten csodálatos hatalma; bölcsessége és jósága még a leghitványabb teremtményekből is. Ezért foglalkoznak velük oly

⁷⁵ I. Kor. 7, 7.

⁷⁶ Máté 6, 16.

⁷⁷ Fil. 3, 20.

szívesen; megtehetik; nem úgy, mint mi, akiknek minden megárt. – Lehet, hogy mi tétleneknek gondolnók őket. Kimondhatatlan lelki boldogságba úsznak, jóllehet ezt bölcsen eltitkolják az emberek előtt. Vagy talán alávalóknak tekintik magukat, s azért nem mernek állandóan az Isten fonséges tekintete előtt buzgólkodni. Hitvány tevékenységbe merülve, Őt csak szívükben tisztelik, de mégis úgy, hogy olykor közelebről is szemléljék.

Azért örvendenek együtt oly gyakran az emberekkel, mert gyarlóságuk tudatában boldogok, ha Isten fiainak hitt felebarátjaikkal bizalmasan társalognak.

Erre ellenvetheted, hogy akkor is a jobbakkal kellene együtt lenniük. Elfelejtetted, hogy talán azokat hiszik jobbaknak, akik kevésbé fitogtatják szentségüket; vagy mivel a jók viselkedésétől életük sokban különbözik, méltatlanoknak tartják magukat társaságukra. Úgy vélik, elég nekik, ha Isten azon fiaival barátkoznak, akiket valamelyest utánozni is képesek. Tudjátok ugyanis, hogy

könnyebb előre haladni, ha példaképek mutatják az utat. Az sincs végül kizárva, hogy azért akarnak együtt lenni a kevésbé tökéletesekkel, nehogy kiderüljön a jó szándékuk.

Megtörténhetik, hogy Isten azért enged egyeseket külső ügyekbe bonyolódni, mert így nagyobb áldozatok árán juthatnak el hozzá. Márpedig dicséretesebb dolog Istent munka és küzdelem közepette megközelíteni, mint a remetéek magányában. Kétségtelenül nagyobb az érdeme annak aki a gyakorlati élet küzdőterén is épp oly tökéletesen tudja szeretni Istent, mint egy remete. Tudvalevő,

hogy nagyobb akadály legyőzésére nagyobb szeretetre van szükség, s minél gyakrabban és kitartóbban gyakoroljuk a szeretet cselekedeteit, annál jobban növekszik lelkünk szeretettől való telítettsége, mivel viszont együtt jár a jutalom növekedése is.

Tehát míg te veszteségünk miatt sajnálkozol, ők kincseket gyűjtenek. Most az örök haza legkisebb polgárainak hiszed őket, s ha te is oda jutsz, azt veszed észre, hogy messze túlszárnyalnak. Vigyázz, nehogy míg őket alázatosságuk az égig magasztalja, téged kevésbé a pokolba taszítson!

Ők bizonyára többre becsülik, hogy úgy szolgálják Istent, amint éppen erejük engedi, mintha hozzád hasonlóan magasra vágyakoznának és azután szárnysegetten a földre hullanának. Nagyon helytelennek tartják, ha valaki oly hatalmas Úrnak tökéletlenül szolgál.

Minél csekélyebb dolgokat visznek végbe a nyilvánosság előtt, annál nagyobb tetteket művelnek szívük rejtekén. Munkásságuk kiterjed mind a földiekre, mind az égiekre, hogy az emberi nem ellenségét ebben is, abban is leküzdjék, s ezzel érdemüket megkettőzzék. Bár te tökéletleneknek látod őket, mégis meglehet, hogy egyetlen belső felbuzdulással több érdemet szereznek, mint te minden cselekedetteddel. Mivel mindezt nem tudhatod, azért ne nézd le felebarátodat, hanem köszönd meg Istennek, hogy téged is befogadott azok társaságába, akiknek érdemből lelki életet élsz, vagy ha nem élsz, talán élni fogsz. – Ezeket pedig az ördögi kísértések leküzdése céljából mondtam.

Jóllehet a fent említettek előfordulnak, és felebarátjaink megítélésében azok szerint kell eljárunk, szerény véleményem szerint mégis kedvesebb Isten előtt a szemlélődő, mint a tevékeny élet; jobban tetszik neki a magány, mint a társaság; jobban az összeszedettség, mint a szétszórtság. Azért inkább a szemlélődő életet kell választanunk, noha a másikat is Isten szolgálatába lehet állítanunk, amint a bölcsék meg is teszik.

Ha célt akarunk érni, akkor azokat az eszközöket ragadjuk meg, amelyek hamarabb hozzásegítenek, s inkább válasszuk a célt, mint az eszközöket. S ha így áll a dolog, meglehet, hogy néha a gyakorlati emberek múltják felül szeretetben és érdemben a szemlélődőket, néha meg fordítva. Hasonló eset állhat fenn a remete és társas életet élők, az összeszedettek és a szétszórtak között is. Bármely csoportba tartozunk is tehát egyénileg, csak az a fő, hogy Istennek tesszünk, mert sajnos, ha még oly sok ember él is a földön, csak kevesen érdemlik ki az Ő tetszését. Azért az volna a kötelességünk, hogy könnyes szemmel kérjük mindennap az

Istent, fogadjon minket kedvébe és őrizzen meg mindhalálíg kegyelmében. Amit adjon meg nekünk, Az, aki megtestesült és kínhalált halt érettünk. Ámen.

XVII. Hogyan gyűjtsuk ki szívünkben az Isten iránt való szeretet tüzeit

Mivel a szemlélődő léleknek mind nagyobb és nagyobb istenszeretetre kell törekednie, azért – bár botladozva – erre is adok néhány utasítást.

Először is nem szabad elfeledned, hogy Isten iránt való szeretetre semmi sem lelkesít fel jobban, mint ha emlékezetedbe idézed mérhetetlen jótéteményeit. Irántad való kimondhatatlan bőkezűségének fontolgtatása révén belátod, mennyire szeretet. S mi indítana inkább szeretetre, mint az, hogy szeretnek? Még a legkegyetlenebb emberek is szeretik azokat, akik szeretik őket,⁷⁸ csak az ördög kísértése folytán éppen Teremtőjükkel szemben hanyagolják el e kötelességüket. Gondolhatod tehát, amelyiket akarod: Teremtődben megtalálod szereteted tárgyát.

A következőképpen kell eljárnod. Állj, – ne csak képzeletben, hanem a valóságban is, – Istened elé. Megteheted, mert ahol jelen van, épp úgy van jelen, mint a magasságos égből. Azután vedd fontolóra, hogy nem a magadé, hanem az övé vagy.

Erősen hiszem, hogy bármit kérsz üdvösségedre, – s nem vesztedre, – megadja neked.

Így majd kigyullad szereteted lángja. Hogyne szeretnéd azt, akié vagy, és aki mindent kész megadni neked. Ugye, azt is szereted, aki adott valamit. Hát akkor hogyne szeretnéd azt, aki mindent, sőt tennenmagadat adta neked? Ha tehát szereted magadat, miért nem szereted azt, aki alkotott? Szereted azt az énedet, aki lerombolta és még folyton rombolja lelked templomát, és azt, aki téged létrehozott, újraépített és ma életben tart, nem szeretnéd? Mondd az Úrnak: Uram, teremtményed vagyok, nem tagadhatod meg magad tőlem.

Mielőtt tovább mennél, jól fontold meg és itasd át szeretettel, amit most mondtál. Mert aki egyszer jól meggondolta, hogy Isten, legfőbb Jó, az angyalok öröme, az üdvözültek jutalma, tőlünk kimondhatatlanul gyarló, romlott és bűnös emberektől nem tagadhatja meg magát, ha hozzáfordulunk és kérjük, – az. mindent feledve tüstént az Isten kezébe dobja magát, ne csak részben, hanem egészben. Ezt kívánta tőlünk, mikor azt mondta: „*kérjetelek és adatik nektek.*”⁷⁹ Miért küszködünk még, mit bíbelődünk a semmivel, amikor a mindenek Teremtője is a miénk lehetne? Mit keresünk még, s miért küszködünk e nyomorral teli életért, mikor könnyen elnyerhetünk minden jót.

Én Uram, én Istenem! nem vagyunk-e veled szemben igazságtalanok, amikor ily szívesen nekünk adod magadat? Hiszen neked semmit sem használ, ha mi birtokolunk, s Te szeretetből mégis gyönyörűségednek mondod ha velünk lehetsz.⁸⁰ Ezért szeretsz annyira, hogy ha kérünk, szívesebben nekünk adod magadat, mint azt, amit kérünk? Hej! nem is kell már nekem ezután semmi sem, csak Istenem az enyém lehessen!

Fölékesítem magam ékszerekkel⁸¹ és bevezetem őt szívem titkos kamrájába, s ezután már vele pihenek. Jól tudom, hogy Ő sem kíván egyebet, hisz ezért állt ajtómm előtt, és ezért kopogott. Mennyire sajnálom, hogy oly sokáig nélkülöztem társaságát! Azt mondom tehát neki: tudom, hogy jobban szeretsz, mint én magamat, nem is törődöm ezután magammal, hanem elmerülök édes gyönyörűségeidben, viselj ezután te gondot reám. Nem figyelhetek ugyanis egyszerre magamra is, meg tereád is. Azért orvosold gyöngeségemet, én meg majd édességedet élvezem. Noha én szerfölött sokat nyerek veled, te semmit sem nyersz velem;

⁷⁸ V. ö. Péld. 8, 17.

⁷⁹ Ján. 16, 24.

⁸⁰ V. ö. Péld. 8, 31.

⁸¹ Iz. 61, 10.

mégis szívesebben vagy velem, szívesebben őrzöl és támogatsz, mint amilyen készséggel én veled időzöm és élvezem jószágodat.

Hogy lehet ez? Azt hiszem, úgy, hogy én gyűlölöm magam, te pedig szeretsz engem.

Uram, ha fel akarnám sorolni szereteted jeleit, lehetetlenségre vállalkoznám, mert „szóljak bár az emberek és az angyalok nyelvén,”⁸² mégsem tudnám szavakba önteni sem a természet, sem a kegyelem, sem a dicsőség jótéteményeit. Azért ezekről nem is szólok, csak Fiadra emlékezem. Ó Atyám, mennyire szerethetted az, embert, ha azt akartad, hogy az ember Istennek, az Isten pedig embernek hívassék! Mi egyebet tehetnél volna még vele azon túl, hogy elválaszthatatlanul egyesítetted magaddal?

Mit mondjunk a női nemről? Azt akartad, hogy egyszülött Fiad tőle szülessék, és a Szűz fiának neveztesse. Igen, Uram, azzal, hogy Fiad emberré és asszony gyermekévé, lett, mindkét nemet felmagasztaltad. A szeretetnek ilyen bizonyítékát még az angyalok sem élvezték: „Mert semmiképpen sem az angyalokat karolta tel, hanem Ábrahám ivadékait”.⁸³

Csodálatos, hogy nem szakad meg szívünk szereteted nagyságától! Mi lett volna természetesebb, mint hogy bűnbeesésünk után azonnal a pokolba taszíts, és helyettünk valami nemesebb teremtménynek adj életet? S te bukásunkból kegyesen felemeltél, s még inkább felmagasztaltál. Hogyan? Hát a bűn talán magasztalást érdemel? Semmi esetre sem! De hogy még jobban el ne távolodjunk tőled, az emberi természetet egyesítetted az istenivel.

Csodálatos a te szereteted, Istenem, mert még gyűlölőidet is szereted és támogatód. Hát ha annyira szeretsz, holott semmik sem vagyunk, Téged, aki a jóság teljessége vagy, miért nem szeretünk? Hogy nem olvad fel szívünk a szeretet hévében, amikor rólad elmélkedünk! Hisz te is azt akarod, hogy megrészegüljünk s a szeretet bilincselésével hozzád láncoltassunk. Istenem, ha ennyire méltattad az embert, hogy vágyódhat szíve mégis más után?

Istenem, hogy minket felmagasztalj, gyermekké lettél, hogy bűn okozta államiságunkból mennyeivé alakíts, a jászolban állatok közt születél. Amily csodálatos jószágod tengere, oly utálatos szemünk vaksága s szívünk fagyossága. Szívem, miért nem olvadsz fel ilyen forróságban? Hej! ha még így sem leszünk az Istené, nem tudom, hogyan leszünk máskülönben.

Mit mondjak még? Krisztus, az üldözöttek menedéke, Egyiptomba menekült. Vajon te Uram, aki mindenütt jelen vagy, kényszerültél futni? Egész biztosan nem, hisz kezdedben van minden ellenséged. Azért tetted ezt, hogy szenvedéssel kimutasd irántam való szeretetedet, s hogy az üldözésben is hozzád meneküljek. Én Istenem! látom már, hogy egészen az enyém vagy, s nem akarsz egyebet, mint hogy én is egészen a tiéd legyek.

Folytassam még tovább is? Elhallgatom szerető életed folyását, csak az arculütéseket és leköpéseket idézem emlékezetembe. A szeretetnek ily megnyilvánulását emberi szív felérni képtelen. Uram, ha egyebet nem tettél volna értem e gyalázatok elviselésén kívül már akkor is lángoló szeretetre kellene gyulladnom.

Ki nagyobb, mint az Isten, s ki hitványabb, mint a bűnös? S te, Istenem, mégis elszenvetted a bűnösökért, hogy a bűnösök leköpjenek és kigúnyoljanak. Hogy tűrhetted el, hogy az a teremtmény, akit bármely pillanatban elpusztíthatsz, ilyen gyalázatot kövessen el rajtad? Ördögösnek mondtak, s te jóságosan válaszoltál. Ez mutatja irántunk éreztetett határtalan szeretetedet! Minden gyalázatot szívesen elviseltél, mert nagyon szeretted!

Szívem, te kőnél keményebb szív, mért nem gyulladsz lángra a szeretet tüzétől? A melegtől megolvadt kő ércé válik,⁸⁴ te pedig ilyen melegben is változatlan maradsz? Bárcsak kőből lennél, ne húsból! Nem csodálatos, hogy a húsból való szív keményebb és érzéketlenebb, mint a kő? Nem mondhatta-e az Úr, hogy elveszi a kő-szívet és hús-szívet ad

⁸² I. Kor. 13, 1.

⁸³ Zsid. 2, 16.

⁸⁴ Job. 28, 2: v. ö. Bonav. Lignum vitae és Vitis mystica, 15.

nekünk?⁸⁵ De ha a kőszív hamarabb átalakul, mint a húsból való, akkor vegye el ezt, és adjon kőszívet. Bizony, szégyellhetnénk magunkat!

Ó, te gonosz, te hitvány, te hűtlen szív, miért gyűlölöd magad? Ahelyett, hogy gyötröd és emészted magad, miért nem szereted inkább azt, aki téged oly nagyon szeret? Kegyetlen vagy, s jobban szereted a halált, mint az életet! Miért nem engeded be, az ajtódon kopogtatót? Kővek és élettelen dolgok, sírjátok szívem esztelenségén!

Uram, ha gyűlölnél is, szeretnem kellene téged, mert Istenem és egyetlen menedékem vagy.⁸⁶ Hát még ha így szeretsz és ennyi kegyelmet adsz! Irántam való szeretetedben úgy tűnsz fel, mintha magadat gyűlölnéd. Nemde, te mindennek bírása, elítéltétél, rút és kínos halált szenvedtél? Istenem, mit kellett, vagy lehetett volna még tenned értem? Ha egy egyszerű földműves hozott volna értem ilyen áldozatot, azt is, örökké szeretnem kellene, s téged, Istenemet, ne szeresselek? Egyetlen tekinteted is megrészegethetett volna, hát még kiömlő véred, szenvedésed és halálod!?

Persze, egész lényemet akartad, hiszen, te is teljesen nekem, adtad magadat. Ki kívánta ezt tőled, Uram? Mi gondod volt ily hitvány teremtményre?

Egyedül csak jószágod és mérhetetlen szereteted kívánhatta tőled ezt az áldozatot! Ha meg akartál váltani másképeit is megválthattál volna, mégis így cselekedtél, hogy annál jobban felgyullaszd szívünket. Ó, szívem szerelme, lelkem édes boldogsága, keblem égő lángolása, szemem fénye és világa, fülem édes dallama! Ó, illatozó ostya, mézédés vérital, lelkem, életem és táplálékom, sugalmazóm és ujjongó örömöm, miért nem válok én is szeretetté benned? Bárcsak minden, még a gondolat is szeretetté válna bennem, hogy édes szerelmed rabbá tenne és törbe ejtene. Mindenünnen szereteted illata leng felém, s én nem tudom, mi a szeretet. Ó, jaj, érzéketlen vagyok, a teremtmények hiú gonoszsága nagyobb hatással van reám, mint Megváltóm Jósága. Szívesebben szagolom a szemétdomb bűzét, mint Üdvözítőm szeretetének illatát.

Ó, mennyire szeretted az embert Istenem! Nem volt elég, hogy a kereszten kínhalált szenvedtél, még az alvilágba is leszállottál, hogy magaddal vidd a jámborok lelkét az égbe. Nem küldhettél volna le egy angyalt értük? Miért akarsz mindig és mindenütt, az emberekkel lenni? Jól tudod, hogy milyen gyarlók, s te mégis így szereted őket? Még feltámadásod után is negyven napig velük maradtál,⁸⁷ és békét kívánva, megdicsőült testedet foghatóvá tetted számukra.

Még az sem volt elég, hogy értük keresztre feszítettél és megmentetted őket a pokoltól. – Szeretted, arra kényszerít, hogy örökké velük maradj. Úgy látszik, elfeledted, hogy mily hálátlansággal viszonztuk szenvedésed jótéteményét. T. i., még választottaid is hitetlenkedtek. Csodálatos szereteted nem engedi, hogy árván hagyj bennünket. Még mennybemeneteled előtt hatalmat adtál nekünk, hogy amikor akarunk, oltárainkra hívhassunk. Akkor adtad át nekik e hatalmat, amikor meghalni készültél, nehogy féljenek elvesztésedtől. Miért tetted ezt, amikor úgyis el akartad küldeni a Szentlelket? Bizonyára azért, hogy testedbe testesüljünk, és véred italától részegen, veled egy szívvé s lélekké forradjunk. Véredet inni, nemde, annyi mint lelkünket lelkeddel egyesíteni? S te, Istenem, csak ezt akartad, erre vágyakoztál, ezt készítettél elő oly hosszú időn át, s gyermekségedtől fogva ezen fáradoztál. Ezt add meg mindnyájunknak, aki irántunk való szeretetből véredet ontottad. Ámen.

⁸⁵ Ezek. 11, 9.

⁸⁶ Zsolt. 17, 2. és 8.

⁸⁷ V. ö. Csel. 1, 3. és Luk. 24, 36.

XVIII. Önmagunk gyűlöletéről és Isten szeretetéről

Minél jobban szeretjük önmagunkat, annál kevésbé szeretjük Istent. Azért, hogy tökéletesen szerethessük, előbb meg kell tanulnunk tökéletesen gyűlölni magunkat. Önmagadat pedig akkor gyűlölöd tökéletesen, őszintén óhajtod, hogy nyomorultnak tartsanak, lábbal tapossanak, megkorbácsoljanak kidobjanak. Ha mindezt békével és vidám szívvel viseled, se gyalázatokra magad valóban méltónak tartod, akkor valóban gyűlölöd magad. Azért mondom ezt, mert sokan vannak, akik csak azért kívánják a nehézséget, hogy elviselésével kiérdemeljék az emberek dicséretét. Ezek nem gyűlölik, hanem szeretik magukat, és már ezen a világon elvették jutalmukat. Ha azonban a fentebb említett igazságtalanságokon kívül még magadtól is irtózol, s mindenben csak Istent keresed s az okatlan teremtményektől sem fogadsz el egyebet, mint keserűséget és zaklatást, akkor tökéletesen gyűlölöd magad.

A tökéletességnek e magas fokára azonban csak állhatatos és szívből fakadó imádság vezet. Buzdításul és előkészületül jól lesz megfontolnod a következőket:

Mindenek előtt nem szabad elfeledned, hogy bűnben születél s ettől csak a Krisztus oldalából áradó újjászületés, vize mosott fehérre. Amióta azonban szabad akaratoddal élsz, az első megtisztulás kegyelmét feledve, s a mindenütt jelen lévő Isten megsértésével mit sem törődve, folyton vétkezel, s ezzel olyan súlyos sebet ejtesz lelkeden, amilyenre még legkegyetlenebb ellenséged sem volna képes. Mégsem gyűlölnéd magad? Ugye, te is gyűlölöd a rosszat, a káros és ártalmas dolgokat? De mondd csak, van-e rosszabb valami, mint a legfőbb Jó megvetése? Van-e veszedelmesebb, mint félredobni Krisztus vérének orvosságát? Van-e ártalmasabb, mint a lelki öngyilkosság? Te pedig ezt cselekedted magaddal, nagyobb mértékben, semmint fölfoghatnád!

Hidd el, hogy a külső kellemetlenségek elzárják a teremtményekhez vezető tévutak kapuját, és így arra kényszerítenek, hogy a főséges Istenen kívül, semmiben sem találj nyugalmat. Ki ne gyűlölné annak a kapunak felnyitóját, amely elvezet Istentől? Pedig ezt a kaput nyitod ki, valahányszor Istentől a szemétdombra vágyakozol s futsz a szenvedéstől.

Vedd fontolóra, hogy tisztelet és szeretet csak Istent illeti mind önmagában, mind teremtményeiben. Azért, ha őt igazán szereted, borzadva háritasz el magadtól minden megtiszteltetést. Hogyne félnék magamnak tulajdonítani azt, ami Istené? Inkább, az ellenkezőjét választom, nehogy a középúttól a bűnbe csússzam.

Ó, ha tudnák az emberek, milyen üdvösek a külső szenvedések! Megismertetik velünk szármalmas nyomorúságunkat, ez pedig elvezet bennünket Isten ismeretére. Sőt, minél inkább belátjuk hitványságunkat, annál tökéletesebbek leszünk az isteni Főlség szemléletében. Van-e hasznosabb dolog, mint megalázódni, s így felmagasztaltatni az égig? Nem bölcs ember tehát az, aki fut a megvetés és bántalmak elől.

Ó, ember, ha félsz a bántalmaktól, amelyekkel a világ fiai sújtanak, mi lesz veled, ha majd az Isten büntet? Ha ettől remegsz, akkor a bajokat szeretni fogod, mert az örök haza boldogságába vezetnek, a világ vigasztalásai ellenben a bukás és büntetés felé egyengetik útat. A megtiszteltetés ugyanis megfertőzi és elrútítja a lelket, az üldöztetés azonban lemossa róla a bűn szeplőjét vagy szennyét, s ezzel előkészíti a boldog Isten-látásra. Tehát csak azok nem akarnak szenvedni, akik nem óhajtanak az égbe szállni, s ott téged, Istenem, meglátni.

Hogyan lehetne, Uram, igazi barátod az, aki a nehézségeket képtelen elviselni? A valódi barátság ugyanis nem a világ tapsa és vigasztalásai között ismerzik meg. Ha így volna, kevés rossz ember lenne, mert alig akadnak akik ne óhajtanák a vigasztalást. Azok a te fiaid, akiket

nem szűnsz meg fenyíteni, hiszen mindig ezekkel időzöl. Aki tehát kebel-barát és kedves fiúként az Úrral akar lakni, az a helyett, hogy megvetné, inkább szereti e látogatásokat.

A megpróbáltatás mindig a jobbra, a nagyobbra ösztönöz, felvezet a tökéletesség hegyére és megízleltetik velünk az égiek szemléletét. Megtanít együtt szenvedni a szenvedőkkel. Hogyan is tudnánk együtt érezni szenvedő embertársainkkal, ha magunk sohasem tapasztaltuk volna, mi a szenvedés? Ezért írja Szent Pál a zsidókhoz: „*Nem olyan főpapunk van, aki nem tudna részvétellel lenni gyöngeségeink iránt,*”⁸⁸ és pedig azért, mert saját testében tapasztalta azokat. – S akikkel nem szenvedünk együtt, hogyan fogunk majd azokkal együtt uralkodni,⁸⁹ s akikkel nem érzünk együtt, hogyan lehetünk azoknak tagjai? Ha pedig mint tagok elhaltunk és kiszáradtunk, nincs más hátra, mint hogy letörjenek.

Vagy mondd csak, tudnál együtt érezni Krisztussal, a mi fejünkkel, ha nem szenvednél? Ha pedig a szenvedésben nem követnéd, miben hasonlítanál hozzá?

Egyedül ennek a gondolatnak elégnek kellene lennie arra, hogy mohó vágyat ébresszen benned a szenvedés után, mert amilyen káros és halált hozó reád nézve, ha Üdvözítőd szenvedéseit hálátlan lélekkel lerázod válladról, épp oly jó és üdvös, ha azokat szívesen viseled. Így pedig csak az cselekedhetik, akinek sok jogtalanság jut osztályrészül. Ha ugyanis együtt akarunk uralkodni Krisztussal az égben, már itt a földön is hasonlóknak kell hozzá lennünk, természetesen nem a vigasztalásban és megtiszteltetésben, hanem a szenvedésben.

Ugye, milyen visszataszító lenne ha te, a por és hamu, mindenki előtt becsületnek és megtiszteltetésnek óhajtanál örvendeni, míg a megváltásodért testbe öltözött Isten Fiát jogtalanul gyalázzák és rútul kivégzik büneidért? Te sáremler! te követtél és követsz még ma is el igazságtalanságot vele szemben, s Ő vádló és bíró létére mégis magára mond ítéletet.

Ne vond hát ki magad a büntetés alól, hanem állj megtört szívvel az éretted sújtott Krisztus-arc elé, s kérj részt szenvedéseiből. Nyugodt lehetsz, hogy nem rak válladra oly keserű terheket, mint amelyeneket Ő viselt, mert nem akar büntetni azért a bűnért, amiért Ő már egyszer eleget tett. – Ellenkezőleg, amit eddig megaláztatásnak hittél, az becsületedre válik, az üldöztetést vigasztalásnak, a kárt pedig nyereségnek fogod tekinteni.

Minél nagyobb a megaláztatás, annál nagyobb megtiszteltetésben lesz részed, minél kevesebb az üldöztetés és keserűség, annál édesebb vigasztalást nyersz, s ha végül érte mindent elveszítesz, Ő maga lesz mindent pótló osztályrészed. Ellenben ha megtiszteltetés, vigasz és földi javak után futsz, megaláztatást és keserű szegénységet kell szenvedned. Ha Isten helyett a világot vagy magadat szereted, szomorúságot, sőt halált hozol fejedre, ha pedig magadat gyűlölsz s Istent szereted, Ő lesz bőséges jutalmad, s minél tökéletesebben szereted, annál teljesebben birtokolod.

Ó, balgatatag emberek! Miért nem fordítjátok ide szemeteket, ha meg akartok borzadni magatoktól és minden más teremtménytől? Ha majd bírjátok az Istent, s ha lelketek csak benne lel nyugalmat, akkor mindent, még saját halandó testeteket is olybá vennétek, mintha szemetet vagy egyéb utálatos tárgyat távolítana el szemetek elől. Amint örültök, ha más is utálja azt, amit ti megvettétek, hasonlóképen ujjongtok akkor is, ha valaki titeket megvetve, jogtalanságokat és gyalázatos dolgokat szór szóval vagy tettel reátok.

Szerencsétlenség el nem szomoríthat, vigasz és megtiszteltetés félre nem vezethet, mert nem ezekben, hanem a küzdelemben és szenvedésben találjátok boldogságokat. Legalább is így volna ez rendjén.

Ki ne örülne, ha a tévedések homályából az igazság fényébe vezetnék? Van-e igazság Istenen, kívül? Nincs! Tehát mindent ami nem Isten vagy nem hozzávezet, meg kell vetni.

⁸⁸ Zsid. 4, 15.

⁸⁹ II. Tim. 2, 12.

Rajta tehát, ne szomjazd a magad dicsőségét, hanem csak Istenét, gyűlöld magad és szeresd a megaláztatásokat, meglásd, így teljesen elzárod az ördög útját.

A tudósok véleménye szerint minden bűn forrása a szeretet vagy a félelem, ez utóbbinak oka pedig az önszeretet. – Miként vihet bűnre a félelem, ha a szenvedést és megaláztatást, amitől félni szoktak az emberek, szívből kívánod? Ugye, semmiképpen sem?

Épp ily kevésbé sodorhat bűnbe az önszeretet is, ha csak Istent szereted és magadat tökéletesen gyűlöld.

Ez az út hamarosan elvezet az életszentség csúcsára, s ha valaha a sátán csatlósa voltál is, még nagy lehetsz az Isten országában. Egy percig se késlekedj tehát e lelki tökéletesség útjára lépni. Azt hiszed talán, hogy Isten megtagadná e kiváló ajándékát tőled? Biztosítlak, hogy nem; a legszívesebben megadja. Nem mondom ugyan, hogy szenvedést bocsát rád, – ezt nem mindenkinek adja meg, – de beléd oltja a szenvedés után való vágyat, s ez elég neked, bár tökéletesebb lenne vágyódnai is meg szenvedni is. Ha méltó leszel reá, talán majd azt is megadja.

Ne mentegesd magad azzal, hogy gyenge vagy az életszentség követelte munka elvégzésére. – A kizárólagos Isten-szeretet épp úgy, mint az önmegvetés, nem testi egészséget vagy külső munkát, hanem inkább testi-lelki nyugalmat követel; ebben a szív szabadon szárnyalhat. Mondom, nincs szükség sok külső munkára, mert az akadályozza a belső ember összeszedettségét. A szeretetgyakorlatok azonban üdvösek, csak az a fő, hogy a lélek munka közben is megőrizze nyugalma.

A szív kötelessége, hogy a földiektől tökéletesen elforduljon és a mennyei dolgok szemléletére emelkedjék.

A léleknek itt meg kell nyugodnia, mert Isten nagyon utálja az olyanok eljárását, akik Őt megízlelték, de mintha nem elégednének meg vele, nyugtalanul tovaröppennek, ismét a sárban vajúdnak, s azután így szennyesen próbálják Őt újra átölelni. Persze, ezt egy egyszerű jobbággal sem mernők megtenni, Istennel szemben azonban – mintha Őt kevesebbre becsülnők, – még ennyi tiszteletet sem tanúsítunk, s a végén még azt kívánjuk, hogy teljesítse minden kívánságunkat.

Természetesen, ilyen úton nem juthatsz hozzá. Ha azonban tisztelettel közeledel felé, nem fog visszautasítani, csak nyugodj meg keblén, s kérd buzgón, hogy ne is engedjen többé elkalandozni. Ha így cselekszel, biztosítlak, hogy az örök világosság fényénél felismered nyomorúságodat s magadat gyűlöld, a világot megveted, a szeretet bilincsel Istenzhez kapcsolódsz, és csak az Ő jóságát élvezed. – Így engedje Az, aki mindörökké áldott. Ámen.

XIX. A dicsőséges Istenhez-hasonulás módja

„Ó, mily csodálatos a Fölséges jobbjának változása!”⁹⁰ Amilyen csodálatos volna, ha egy ember valami rút szemetet a világ gyönyörévé és díszévé változtatna, vagy érte megvásárolná a világ feletti hatalmat, úgy hogy a földiekben mint császár, a lelkiekben pedig mint pápa minden ellenállás nélkül uralkodnék, s azonkívül az égnek, földnek, időjárásnak, és csillagoknak, sőt még a gonoszlelkeknek is parancsolna; élők meghalnának, halottak feltámadnának és betegek meggyógyulnának egy szavára, ezenfelül Istenen kívül minden örömet és gazdagságot birtokolna, sőt létrehozhatna, – éppen ilyen vagy talán még sokkal csodálatosabb, szeretetreméltóbb és dicsőségesebb, ha az ember Istenhez hasonul.

Összehasonlíthatatlanul nagyobb ugyanis a különbség az ember és az Isten között, mint leghitványabb teremtmény és együttvéve minden egyéb között, amit Isten önmagán kívül létre hozhat. Az ember pedig istenivé változik, ha mindent megvet, önmagát gyűlöli és szívvel-lélekkel egyedül csak Őt szereti, vele törődik s nem kíván egyebet, mint hogy minden lélek magasztalja Urát és Istenét.

Ó, kívánatos átváltozás! Ez az ember a bűnvágta sebeket Krisztus sebeivé változtatta, lelke rútságát Isten jóságával, hitványságát fönségével, gonoszságát irgalmával, szíve keserűségét pedig édességével cserélte fel. – Egészen az Istené, s csak utána eped. Szíve Istenben, Isten pedig szívében lakik; elhagyta önmagát, Istenbe költözött, s az Ő lelkének erejével hadakozik saját énjével, mint valami kegyetlen ellenséggel.

Ha ilyen gyümölcssei vannak ennek az átalakulásnak, akkor te, hitvány és hűtlen rabszolga, te, haszontalan teremtmény, miért késlekedsz?

Vigyázz azonban, nehogy lanyhán, érzéketlen, nehéz és kétkedő szívvel fogj hozzá, mert ennek a hasznos édes és nemes célnak elérése megérdemli, hogy a határtalan szeretet égő lelkesedésével törjünk feléje. Ha pedig már magad elhagyásával Istenbe találtál, őrizkedj attól, nehogy valamiképp ismét rajta kívül találd magadat. – Ha pedig ez gyengeségből vagy hanyagságból mégis megesett; sírva fuss ismét szárnyai alá, s kérd esedezve, hogy fogadja irgalmába újra, szökevény szolgáját. Egyben pedig fogadd meg erősen, hogy soha többé el nem hagyod. Nem ajánlom azonban, hogy külön bűn terhe alatt kötelezd magad erre, hiszen gyarlók és állhatatlanok vagyunk. De ha ezerszer elhagyod is, ugyanannyiszor térj vissza hozzá.

E fejezet tanúságaként pedig jegyezd meg magadnak: nem egyesülhet tokéletesen Istennel az, akinek szíve a teremtményekhez húz, vagy a földi dolgok foglya.

⁹⁰ Zsolt. 76, 11.

XX. Készségesen adjuk át szívünket Istennek

Ó, Uram, nekem adtad magadat és cserébe szívemet kérted. De mi az, a te fölséges nagysághoz képest? Ha nagyobb szívem volna, mint valamennyi emberi és angyali szív együttvéve, s egyszerre több anyagi és szellemi lény férne belé, mint amit a kristályos ég befogadni képes, azt is mindenestül neked adnám. De még ez is csak igen parányi ajándék, majdnem semmi lenne. Annál készségesebben nyújtom át s teszem le kezedbe ezt a kicsi kis szívszikrát! Ha kegyesen elfogadod, mindennél többre értékelném. Milyen ostoba is lennék, ha másnak adnám, mikor az Isten kéri tőlem.

Még csak azt sem akarom ezentúl, Uram, hogy az én keblemben maradjon; pihenjen csak benned, hisz' úgyis a magad dicsőségére teremtetted. Jobb helye van ott, az isteni méltóság, a mérhetetlen jószág örök örömeiben, mintha ott marad az én törékeny, bűnös testemben.

Ó, szemlélődő lélek, ha ide kívánczol, epedő szívvel s föltétlen bizalommal könyörögj Istenhez, s *Ő teljesíti szíved vágyát*, és nem *tagadja meg ajkad óhajását*, hanem *boldogító áldással*⁹¹ tölti be lelkedet, eléd siet, s drágaköves koszorúként önmagával díszíti lelkedet⁹².

Szabály: nem találhatja meg tökéletesen Istent az, aki önmagát még nem vesztette el teljesen.

⁹¹ Zsolt. 20, 2. és 3.

⁹² Iz. 61, 10.

XXI. Felebarátjainkhoz való viszonyunk

Felebarátjaid iránt az a kötelességed, hogy valamennyit tekintsd úgy, mint tenmagadat. Ha ezt jól szívedbe vésed, úgy kívánod majd javukat, mint a sajátodat, örök üdvösségüket pedig, mintha csak a tiédről volna szó, aggódó imával és buzdításokkal igyekszel előmozdítani. Mikor jót mondanak vagy cselekszenek, úgy örvendezel, mintha magad mondtad vagy cselekedted volna, ha pedig bűnbe vagy egyéb lelki bajba esnek, velük szomorkodsz, s amennyire rajtad áll, azon munkálkodsz, hogy a rossztól elforduljanak és a jó útra térjenek. Ha testi szenvedés gyötri őket, a nagyobb jutalom reményében még odaadóbban szolgálsz nekik, mint hasonló esetben magadnak.

Ha pedig szóval vagy tettel megbántanak, éppoly kevésbé törődj vele, mintha te magad mondtad vagy tetted volna magadnak; inkább örülnöd kell, mert így nagyobb érdemeket szerezhetsz. Amikor meg te beszélsz vagy teszel valami jót, éppúgy ne kérkedjél vele, mintha más tette vagy mondta volna; s ha valami külső hibát követsz el előttük, azt is vedd úgy, mintha senki sem látta volna rajtad kívül.

Abból, hogy mindenkiben önmagadat látod, még egy nagy lelki haszon is származik. Nem lesznek külön barátaid, mert mindenkit egyformán szeretsz, s nem a barátság vagy ismeretség, hanem legfeljebb tökéletességünk szerint osztályozod őket.

Ne is ejtsen ámulatba bármilyen jó, hanem csak az Isten, akár önmagában, akár mint mindnyájunk jótevőjét nézed. Azért mégis többet imádkozhatunk azokért, akiknek több hálaival tartozunk; de nem úgy, hogy másokat mellőzzünk. – Magadnak csak annyit tarts fenn, hogy magad és mások bűneit sajátodnak tekintsd, értük bocsánatot kérj Istentől; így sohasem feledkezel el hitványságodról.

Ne mond: hogyan szemlélhetem minden emberben magamat? A tökéletes szeretet, amely velük egységbe fűz, megtanít erre is. Akinek szívében az Isten-szeretet már oly mély gyökereket eresztett, hogy önmagában is, másokban is csak Őt keresi, annak ez az első tekintetre érthetővé és könnyűvé válik.

Az Isten- és ember-szeretet legfőbb szabálya, hogy mindenben csak Isten dicsőségét szomjazzuk.

XXII. Mindig helyesen gondolkodjunk, beszéljünk és cselekedjünk

Isten szolgájának mindig úgy kellene gondolkodnia, beszélnie és cselekednie, mintha Istent színről-színre látná. Mert kétségtelen, hogy Isten itt is éppolyan közel van hozzánk, és éppúgy lát bennünket, mintha a mennyben lennénk a Boldogságos Szűz lábánál, – csak itt nincs reánk olyan hatással. Noha nem látjuk, mégis tudjuk, hogy mellettünk, sőt szívünkben lakik, s ezért csak úgy szabad gondolkodnunk, beszélünk és cselekednünk, mintha mindig látnánk.

A császár szolgája, ha nem látja Urát, de tudja, hogy az látja őt, éppúgy, vagy még jobban fél, mintha őt is látná. A szolgák nem azért félnek, mert látják Urukát, hanem azért, mert az látja őket. Bezzeg nem félnének, ha tudnák, hogy sem nem látja, sem nem tudja, mit csinálnak. Azonban ha tudnák, hogy őket látják, s ők nem láthatnak, annál inkább remegnének. Mennyivel nagyobb félelemmel, áhítatos tisztelettel, szeretettel és bűnbánattal kell megállnunk Isten előtt: Ő velünk van, bennünk lakik és látja minden lépésünket!

Csodálatos, hogy ilyen parányi szikra, mint az én szívem, nem merül el teljesen az isteni jóság mérhetetlen tengerében, s Ura szeretetétől megittasultan nem gyullad lángra! Ez is megtörténék, ha hozzá érintenők szívünket. Senki sem kételkedik abban, hogy minél inkább közeledik egy szív e jóság tengeréhez, annál jobb és tökéletesebb lesz. Aki pedig mindent feledve, teljes erejéből hozzá tapad és benne megpihen, az az édességben elmerül, s egy pillanat alatt tökéletessé változik. Vigasz és szenvedés, gyalázat és dicsőség, hízelgés és megvetés neki már mit sem jelent, csak Istenre hallgat s az ő dicsőségét szomjazza. Több joggal mondhatjuk beérkezett birtokosnak, mint vándornak, mert már nem nyomorult, hanem boldog, nem ember, hanem angyal, nem bűnös, hanem szent.

Ha ide akarsz jutni, tartsd szem előtt e rövid kis *szabályt*: aki hamarosan tökéletessé akar lenni, az egyáltalán ne bízzék erényességében, hanem bizalmával teljes szívvel vesse magát a végtelen irgalom kezébe s minden erejéből csak az Ő dicsőségén munkálkodjék. Ez a magatartás, amint fentebb mondtuk, Isten egyik legnagyobb ajándéka, s aki birtokolja, az az Istennek mondjon érte hálát.

Legyen meggyőződve, hogy a maga erejéből erre képtelen lenne, inkább az örök halál tüzébe vinné az útja.

XXIII. Hogyan legyünk rövid idő alatt tökéletesek?

Aki a szemlélődés útján fel akar jutni Isten hegyének csúcsára, útközben ne pihenjen, hanem folyton-folyvást felfelé szárnyaljon. E kapaszkodón ugyanis a meg nem nyugvás jelenti a pihenést, s aki pihenni akar, elfárad és veszít erejéből, sőt olykor az is megesik, hogy nagy kimerültsége folytán már egyáltalán nem tud feljebb jutni.

Mikor földi hegyre mászunk, gyöngé testünk időnként pihenni kíván, de ha szellemi kapaszkodóról van szó, lelkünknek épp az ellenkezőjére van szüksége, „*mert a lélek kész*”⁹³. Ha fáradni kezd, menjen gyorsabban és fusson erőteljesebben, akkor majd ereje megújul és magasabbra vágyik, útját könnyebbnek találja, több gyönyörűséget, kedvet és kellemet talál a menésben, nyugalom helyett a megnyugvást választja..

Ki kételkedik abban, hogy szellemi lelkünk annál szellemibb, élénkebb és erősebb, minél közelebb jut a teremtetlen Szellemhez? Ennek az örök tűznek közelsége lángra gyújtja, lelkesíti s a bűnben elfecsérelt erejét újra visszaadja. A legfőbb Jó felé közeledtében, minél fényesebben ragyog szemébe az Isten, annál inkább siet epedőn vágyódva a vele való édes és bensőséges összeolvadás után.

Azért oktalanok és a szemlélődésben járatlanok azok, akik leülnek erőt gyűjteni. Legyenek meggyőződve, hogy többet veszítenek, mint nyernek, mert a szemlélődő lélek, míg határozottan fut, jól érzi magát, ha pedig megpihen, végleg kimerül. Tehát nincs más hátra, mint a Boldogságos Szűzzel *sietve menni fel a hegyek közé*⁹⁴.

Ha valaki ezt nem éri fel ésszel, és mindenképpen meg akar pihenni, a nélkül azonban, hogy a feljutás vágyáról letenne, az legalább utánozza a földi hegymászókat. Ezek ugyanis, ha elfáradnak az út közepén, ott helyben telepszenek le, és nem szállnak le a völgybe pihenni, hisz akkor sohasem érnének a csúcsra, s mindenki a világ bolondjának tekintené őket.

Épp így járnak azok is, akik egy ideig több-kevesebb előrehaladást tesznek ugyan a szemlélődésben, de mihelyt megunják a küzdelmet, visszatérnek pihenni előbbi állapotukba; oda, ahonnan elindultak. Azt hiszik, hogy a bűnök és hiúságok völgyében, vagy a tökéletlenségek útján nyernek majd új erőt a felemelkedésre. Szegények, nem tudják, hogy még oda is alig tudnak felvászorogni, ahonnan visszatértek.

Azt hiszem, ez az oka, hogy ma olyan kevesen érik el a szemlélődés csúcsát. Mert, aki ma felkapaszkodik, amennyire tud, s azután nem tér vissza, hanem ott pihen meg, ahová feljutott, és holnap innen indul még magasabbra, ahol megpihen ugyan, de azután ismét emelkedik, – nagyobb előrehaladást tesz a tökéletesedés útján egy hónap alatt, mint tenne ötven év alatt, ha folyton visszatérne oda, ahonnan elindult.

Azt hiszem, az ilyen hamarosan a tökéletesség állapotába jut, s Isten előtt dicsővé, az egész mennyi udvar előtt pedig kedvessé válik.

Ha félnél a hegytetőn, menekülj Krisztus oldalsebébe. Ha pedig visszahúz a völgy, ahol nevelkedtél, és így nem is akarod megtenni, amire buzdítottalak, akkor szállj le legalább a saját és embertársaid nyomorúságának völgyébe, az alázat és részvét útjára, s ott Isten irgalmáért esedezz és sirasd meg a magad és mások bűneit. Erre adjon erőt, aki mindörökké áldott. Ámen.

⁹³ Máté 26, 41.

⁹⁴ Luk. 1, 39.